

FORSKERFORUM

DM

SEPTEMBER 2025

FOR INTERNATIONAL TIL AT BLIVE DANSKER

AU-professor nægtet statsborgerskab – han rejser for meget

Reformfiasko

Fire dimensioneringsreformer på ti år har ikke forbedret uddannelserne. Humaniora er særligt ramt, og eksperter advarer om fagdød og politisk detailstyring.

Side 4

Undervisere misbruges kommercielt – private firmaer søger aktindsigt i deres eksamensopgaver

Private kursusudbydere udnytter universitetsunderviseres eksamensopgaver uden tilladelse. Jurister og fagforeninger advarer om brud på ophavsret og akademisk integritet.

Side 8

Liberal Alliance vil stoppe detailstyringen af universiteterne

Sandra Skalvig vil rulle udflytningsaftalen tilbage, åbne for private universiteter og sikre akademisk frihed. Excellence skal være styrende – ikke politisk styring.

Side 10

Vis din ph.d.: På den gennemsigtige slagmark er der ingen helle

Droner har ændret krigsførelsen i Ukraine. Ph.d.-studerende Emilie Berthelsen fortæller om teknologiens hastige udvikling og dens konsekvenser for soldater og forskning.

Side 14

Forskningsbilleder:

Forskning ved verdens ende

På Sydpolen lever forskere under ekstreme forhold for at måle Big Bangs efterglød.

Side 16

Læring:

Skræmmende møde med dansk læringskultur

Det kan være angstprovokerende for udenlandske forskere i Danmark at møde en undervisningskultur med fladt hierarki og dialog. Aarhus Universitet tilbyder nu pædagogisk onboarding.

Side 18

For international til at blive dansker

AU-professor Eric Hillebrand fik afslag på statsborgerskab – han har rejst for meget.

Weekendture og konferencer tæller som afbrudt ophold.

Side 20

Fri forskning i farezonen

EU's næste Horizon-program får rekordbudget, men fri forskning risikerer at blive skubbet til side. Danske aktører advarer mod erhvervsdominans og politisk styring.

Side 25

Kan vi gøre det bare lidt bedre?

Vore dages autoritære ledere spørger i den italienske forfatter Empolis lille, tankevækkende bog 'Rovdyrenes tid': Hvad sker der, hvis man har en enkelt dårlig dag? Altså sådan en rigtig dårlig dag? – og herefter opridser forfatteren en række gruopvækkende eksempler fra magtens (læs: Vestens) såkaldte periferi, hvor populistiske ledere indfører regler, der er letforståelige, simple at administrere, og som propaganderes som effektfulde, men som ikke er nøjeregnende med, hvem der rammes ("skyldige" som "uskyldige").

Det kan naturligvis virke ekstremt og ubehageligt på en meget anmassende måde – for herhjemme formodes det blandt andet, at jurister hjælper vores lovgivere med at skabe meningsfulde love og regler. Et mundheld hævder ganske vist, at et hold jurister kan sikre, at en gryende uenighed mellem to parter udvikler sig til en åben konflikt. Men talemåden gør dygtige juridiske kolleger uret. Hvis jura er en kunstform – så udøves den af ordekvilibriste, der hindrer, at undtagelser reduceres til regler, og at regler stykkes sammen af tilfældige undtagelser. Nærmest retorisk kan man spørge: Hvad kan der dog gå galt i Danmark – når lovgivere kan give sig tid til lovgivningsarbejdet og ikke mindst trække på blandt andet landets højeste juridiske competence?

Pressen har længe afdækket sager, hvor velfungerende og fuldt integrerede gymnasieelever, social- og sundhedshjælpere og så videre får afvist deres ansøgning om statsborgerskab eller pludselig og med meget kort varsel bliver udsendt, fordi myndighederne ikke længere vurderer, at der er retsgrundlag for deres ophold i Danmark. I nogle enkeltsager, som præsenteres af pressen, har styrelser og myndigheder omgjort afgørelser, men det fremstår stadig som undtagelsen. Det nærværende nummer af Forskerforum afdækker imidlertid en ny type af historier, som eksemplificeres med en international kollega, der efter 13 år som forsker i Danmark får afvist sin ansøgning om statsborgerskab, og hvis danske børn ligeledes ikke kan opnå statsborgerskab. Afvisningen af statsborgerskab sker i dette tilfælde ganske vist ikke med henvisning til lovgivning, men overraskende nok kun til et faktaark om opholdsafbrydelser, der tolkes således, at den pågældende kollega ikke kan opnå statsborgerskab, fordi vedkommende har opholdt sig længere tid i udlandet, end det pågældende faktaark foreskriver. Paradoxet er til at forstå, idet forskere må rejse til og opholde sig i udlandet for at kunne udføre deres hverv, men netop derfor mister de og deres børn mulighed for at opnå statsborgerskab.

I den sidste periode er en ny type sager kommet til, idet danske forskere har henvendt sig, fordi deres børn bliver stillet dårligere end andre statsborgere i forhold til kontanthjælpsloven og sandsynligvis også serviceloven. Baggrunden for denne forskelsbehandling er også her, at forældrene passer forskerkarrierer ved at opholde sig i udlandet, hvilket naturligvis medfører, at deres børn ligeledes opholder sig og går i skole i udlandet – og derfor kan de ikke opnå samme hjælp og støtte som andre danske unge.

Når man betragter de konsekvenser, som lovgivning og forvaltning af regler har for vores kolleger og deres børn – der på grund af nødvendige internationale ophold stilles dårligere end andre – så opstår spørgsmålet uundgåeligt: Har lovgiverne ikke bare haft én dårlig dag, men en række dårlige dage jævnt fordelt over en længere periode? Man får næsten lyst til at spørge, om den vilkårlighed, der indgår i Empolis beskrivelse, er til stede her? Resultatet er i hvert fald urimeligt: At vores kolleger skal møde en lovgivning og en forvaltningspraksis, der fremstår uretfærdig og i sidste instans vilkårlig. For den enkelte, der rammes af disse tilbageslag og afslag, er reglernes kompleksitet en tom undskyldning. Så lad os, i et opgør med denne udvikling, stille det simple spørgsmål: Kan vi ikke bare gøre det lidt bedre? Ikke for systemets, men for vores kollegers og medborgers skyld. ■

Medlemsblad for DM's universitets- og forskningsinstitutionsansatte. Læsabonement: IDA, Pharmadanmark, Psykologforeningen og Djøf. Bladets leder skrives på skift af formanden og næstformanden for DM Universitet, Forskning og Uddannelse. Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Ansvarshavende redaktør:
Troels Køln tko@dm.dk

Redaktionelle medarbejdere:
Redaktør **Claus Baggersgaard**
cbl@dm.dk,
Journalist **Lasse Højsgaard**
lah@dm.dk

Øvrige henvendelser:
Sekretær Sidse Rølle Jakobsen
srj@dm.dk

Redaktionens adresse:
Forskerforum
Peter Bangs Vej 30,
2000 Frederiksberg,
telefon: 38 15 66 55

Oplag: 4.500 eks.
Udkommer 4 gange i 2025.

Forside:
Tobias Nicolai

Design:
Julie Frölich og Sune Ehlers/
River

Næste udgivelse:
28. november

Reformfiasko

Fire gange på ti år har politikerne brugt dimensionering som greb til at opnå forskellige uddannelsespolitiske mål. Men har det været en succes?

Nej, tværtimod, siger uddannelsesforsker.

Forskerforum ser tilbage på et årti med optagskontrol.

Af LASSE HØJSGAARD
lah@dm.dk

Arets studieoptag blev et hak i tuden på regeringens plan om at få flere til at læse til pædagog, lærer og sygeplejerske. Midlet var som bekendt at dimensionere hele universitetssektoren.

Men årets optagstal tyder ikke på, at det kommer til at ske. De unge søger, som de plejer – der er bare færre, der kommer på universitetet.

Sektordimensioneringen er seneste skud på stammen af en række dimensioneringsindgreb, som universiteterne har skullet tilpasse sig over de seneste ti år. Men spørgsmålet er, om indgrebene har levet op til det formål, de blev sat i verden for at opfylde. Eller sagt på en anden måde: Har de overhovedet været umagen værd?

Forskerforum benytter lejligheden til at tage et kig på de fire dimensioneringer, som stadig sætter en klemme på universiteternes frihed til at udbyde uddannelser: ledighedsdimensioneringen, dimensionering af engelsksprogede uddannelser, den geografiske dimensionering (udflytningsaftalen) og sektordimensioneringen (kandidatreformen).

Helt overordnet har brugen af dimensionering som styringsgreb ikke været et særligt effektivt værktøj. Det mener Miriam Madsen, lektor og leder af Afdeling for Uddannelsesvidenskab på Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse, Aarhus Universitet.

“Man kan sige, at regeringen har haft sådan en teknokratisk tilgang til, hvordan man skal styre uddannelserne – hvis man skruer op eller ned et sted, så sker der det, vi gerne vil have, et andet sted. Men i praksis er det ikke sket. For de unge mennesker i Danmark gør det, de selv vil,” siger hun.

Dimensioneringerne har haft forskellige formål og haft skiftende konsekvenser for de forskellige områder. Men et område, som ifølge Miriam Madsen er blevet ramt gang på gang, er humaniora. Konsekvensen er, at økonomien under de humanistiske uddannelser stille og roligt er blevet udhulet, hvilket har ført til fagdød og potentielt også dårligere uddannelser.

Det samme konstaterer Janne Gleerup, forperson for DM.

“Desværre har ingen af reformerne reelt handlet om at forbedre kvaliteten af vores uddannelser. Og på en lang række områder – især inden for humaniora – har vi nået en smertegrænse. Mange uddannelser er allerede lukket, og flere er lukningstruede. Konsekvensen er desværre, at vi kommer til at se videnshuller på mange vigtige felter i fremtiden.”

Det, at politikerne gang på gang har vedtaget tiltag, der detailstyrer universiteternes uddannelsesudbud, er et grundlæggende brud med det princip, der ligger bag universitetsloven i 2003, tilføjer Miriam Madsen.

“Ideen med de politiske bestyrelser var, at universiteterne skulle have selvstændighed til at kunne agere som strategiske aktører. Men det strategiske handlerum bliver jo virkelig gjort mindre og mindre i de her år. Universiteterne sidder med risikoen, men staten sidder med styringen. Og så kan man jo spørge, om politikerne egentlig vil det, man gjorde med den reform dengang, eller om man egentlig hellere vil styre mere direkte. Og hvis man vil styre mere direkte, så skal man måske også rykke universiteterne ind i staten igen,” siger hun. ■

De politiske styringsredskaber virker ikke på de unge, siger uddannelsesforsker Miriam Madsen.

Ledighedsdimensioneringen

Efter en årrække, hvor målet var at få flere til at tage lange videregående uddannelser, blev kursen drejet 180 grader under de radikale uddannelsesministre Morten Østergaard og Sofie Carsten Nielsen. Med afsæt i Kvalitetsudvalgets rapporter blev det besluttet at dimensionere mere end 2.000 pladser på universitetsuddannelser med høj dimittendledighed. Det begyndte i 2015 og gik særligt hårdt ud over de humanistiske fag.

En evaluering, der kom i 2018, kunne ikke konstatere så meget andet, end at både tilgang og søgning til de dimensionerede uddannelser var faldet. Ifølge et notat, Danske Universiteter udarbejdede i februar 2025, er dimittendledigheden de senere år imidlertid faldet markant for humanistiske kandidater.

Miriam Madsen, som i sit ph.d.-projekt fra 2019 beskæftigede sig med netop ledighedsdimensioneringen, er dog ikke sikker på, at den lave ledighed er et direkte udkomme af dimensioneringen.

“Mit indtryk er, at det mere påvirkede søgemønstre, end det påvirkede beskæftigelsen. Hele den logik med, at der er et bestemt antal stillinger inden for et fag, som man så skal indrette optagene efter, det passer ikke. Mange undersøgelser har vist, at markedet tilpasser sig udbuddet,” siger hun.

Det kan virke oplagt, at færre kandidater giver lavere ledighed. Men der er også ting, der trækker i den anden retning. Her peger Miriam Madsen på det kvalitetstab, der kan være sket blandt nogle af de dimensionerede uddannelser.

“Når man skærer i antallet af studerende, skærer man også i uddannelsens økonomi. Så groft sagt har reformens effekt været, at især de humanistiske uddannelser er blevet fattigere. Og så har de humanistiske uddannelser og deres relevans fået meget dårlig omtale i forbindelse med reformen, og det kan

jo også påvirke negativt, hvordan dimittenderne klarer sig på arbejdsmarkedet,” siger hun.

Ledighedsdimensioneringen er stadig gældende. Det vil sige, at der løbende bliver foretaget beregninger af ledigheden inden for de berørte fagområder, og så bliver optagsofferten justeret. Men fra starten blev det kritiseret, at beskæftigelseskonjunkturerne kan ændre sig meget, fra en bachelor bliver optaget, til vedkommende dimitterer. Beregnings-

grundlaget vil derfor altid være forældet. Det er stadig et problem, lyder det fra DM's forperson, Janne Glerup.

“Politikerne kører med en stor blind vinkel, hvis de bliver ved med at basere deres politik på en model, der bygger på data fra en tid, hvor ledigheden var langt højere på mange områder. Modellerne skal tilpasses arbejdsmarkedets fremtidige behov, hvis universiteterne skal kunne levere den nødvendige arbejdskraft fremadrettet,” siger hun. ■

**“DESVÆRRE HAR INGEN AF REFORMERNE
REELT HANDLET OM AT FORBEDRE KVALITETEN
AF VORES UDDANNELSER”**

Janne Glerup, forperson for DM

Dimensionering af engelsksprogede uddannelser

I slutningen af 2010'erne opstod diskussionen omkring udenlandske studerende på engelsksprogede uddannelser og særligt de SU-udgifter, de påførte staten. Det førte til, at universiteterne i 2019 fik pålagt at reducere de engelsksprogede uddannelser med 1.000-1.200 pladser. I 2021 kom der yderligere en mindre reduktion i forbindelse med en politisk aftale.

Men allerede tre år senere var vinden vendt igen. Erhvervslivet havde brug for kvalificeret udenlandsk arbejdskraft, og så blev politikerne enige om at

åbne 1.100 engelsksprogede uddannelser og øge tallet til 2.500 fra 2029.

Helt tåbeligt med sådan en zigzagkurs, mener Janne Gleerup.

“Det var forhastet at skære så voldsomt på de engelsksprogede uddannelser. Internationale studerende er en god forretning for Danmark. Punktum. Flere og flere af dem bliver og arbejder i Danmark efter endt uddannelse og lægger mange skattekroner i statskassen. Samtidig bidrager de til internationale studiemiljøer på universiteterne,” siger hun.

Miriam Madsen husker det som en reform, hvor der var mange andre faktorer på spil end de rent uddannelsespolitiske.

“Der var en meget stor diskussion om, hvordan man skulle måle det der med, om det var dyrt for det danske samfund eller ej. Og der var også undersøgelser, der viste, at det over livsperspektiv faktisk var en gevinst at have de engelsksprogede uddannelser. Så det var en reform, der i høj grad byggede på noget symbolpolitik – om man skulle have alle de der udlændinge,” siger hun.

Den zigzagkurs, som reformen er udtryk for, afspejler et generelt problem omkring reformer: De er kostbare at gennemføre.

“Det er både dyrt at skalere ned og dyrt at skalere op. Hver gang man gennemfører en reform, så er det i sig selv noget, der trækker ressourcer ud af den almindelige undervisning. For det er ikke bare noget, man kan gøre overnight. Så det med, at pendulet svinger frem og tilbage, er ikke særlig godt for universiteterne, fordi det kræver en masse etablerings- og nedskæringsomkostninger hver gang,” siger Miriam Madsen. ■

“HELT TÅBELIGT MED SÅDAN EN ZIGZAGKURS”

Janne Gleerup, forperson for DM

Den geografiske dimensionering

“Vi ændrer på de grundlæggende strukturer, så vi vender det sug ind mod de største byer, vi har set på uddannelsesområdet de seneste årtier.” Sådan lød det i pressemeddelelsen fra regeringen, da den i 2021 havde indgået en politisk aftale om “bedre muligheder for uddannelse i hele Danmark” – også omtalt som Udflytningsaftalen.

Aftalen satte loft på, hvor mange studiepladser universiteterne kan udbyde i landets fire store byer, og samtidig blev der givet en taxameterbonus til uddannelser uden for de fire byer.

Fire år efter er der imidlertid intet, der tyder på, at “suget mod de større byer”

er blevet vendt. Dimensioneringen i de store byer har nemlig ikke ført til større optag udenfor – det er tværtimod faldet. Det fremgår blandt andet af en opgørelse fra Landdistrikternes Fællesråd denne sommer.

“Udflytningsaftalen er endnu et bevis på, at store reformer ikke kan ændre de unges uddannelsesvalg med et snuptag. Den har absolut intet ændret og har ikke fået flere unge til at søge mod uddannelser uden for de store byer, hvilket ellers var hensigten. Til gengæld er reformen administrativt tung for alle involverede,” siger Janne Gleerup.

Miriam Madsen er ikke overrasket over den manglende effekt, og det bør regeringen heller ikke være, mener hun.

“Der blev jo fra starten advaret om, at det her de facto ikke ville føre til udflytning, men bare færre optagne studerende. For de unge ville ikke søge derud. Så man kan sige, at der er gode intentioner, men når politikerne bliver advaret direkte imod, at det ikke vil få den effekt, de ønsker, så ligner det mere en anden form for nedskæringer.”

Men også politisk er der utilfredshed med reformen. Liberal Alliance, der står uden for aftalekredsen, forsøgte i 2024 at

få Udflytningsaftalen annulleret. Og over for Forskerforum konstaterer partiets forskningsordfører, Sandra Skalvig, at det reelt har fungeret som ekstra dimensionering uden at skabe mere geografisk balance.

“Du får ikke stærke forskningsmiljøer, hvis udbuddene bliver for små. Det er ikke nok at ønske sig, at de unge flytter ud. Det gør de ikke, medmindre der er kvalitet og et studiemiljø omkring uddannelserne. Og det får vi ikke ved at nedlægge uddannelser i Aarhus og København,” siger hun. ■

“DU FÅR IKKE STÆRKE FORSKNINGS-MILJØER, HVIS UDBUDDENE BLIVER FOR SMÅ”

Sandra Skalvig, forskningsordfører for Liberal Alliance

Sektordimensioneringen

Uddannelses- og forskningsminister Christina Egelund blev sat i spidsen for kandidat-reformen, som løbende har mistet mere og mere opbakning.

2023 kom aftalen om reform af universitetsuddannelserne i Danmark. Formålet var mere fleksible og erhvervsrettede universitetsuddannelser, men også bedre balance – det vil sige, at flere søger professions- og erhvervsuddannelser, særligt de såkaldte velfærdsuddannelser. Midlet er en dimensionering af hele universitetssektoren.

Denne sommer skulle man så for første gang se effekten af sektordimensioneringen. Men optagstallene kan ikke have været opløftende læsning for regeringen. Universitetsoptaget var naturligvis faldet, men optaget på erhvervsakademier og professionshøjskoler var status quo. Der er altså ikke noget i årets optagstal, der peger på, at det vil give flere lærer-, pædagog- og sygeplejerskestuderende, når man fjerner pladser på universitetet.

Det overrasker ikke Mads Fjord Jørgensen, chef for videregående uddannelser i Tænk tanken DEA. I DEA har man analyseret ansøgers villighed til at søge på tværs af uddannelsessektorer.

“Vores analyse viser, at der ikke er en stor gruppe, der søger universiteterne og også søger de fire store professionsbacheloruddannelser. Så det viser jo, at det er en svær opgave, regeringen har sat sig selv på,” siger han.

Uddannelses- og forskningsminister Christina Egelund mener, at det er for tidligt at vurdere effekten af regeringens tiltag allerede nu.

“Store reformer tager tid, og jeg tror på, at kombinationen af de forskellige ting, vi har gjort, kommer til at få en effekt. Lønloft, sektordimensionering og kvalitetsløft af uddannelserne,” udtaler hun til Politiken efter årets optag.

Hun refererer til en aftale, Folketingets partier indgik i foråret om at afsætte to milliarder årligt til kvalitetsløft af professions- og erhvervsrettede videregående uddannelser.

Mads Fjord Jørgensen er enig i, at et kvalitetsløft kan gøre en positiv forskel. Men det vil tage flere år, før det slår igennem. Og i mellemtiden risikerer vi, at der simpelthen er færre, der tager en uddannelse.

“I forvejen har vi en situation, hvor unge generelt tager flere sabbatår end tidligere. Så når man skærer universitetspladserne, og effekten af kvalitets-

“STORE REFORMER TAGER TID”

Christina Egelund, uddannelses- og forskningsminister

løftet først kommer om nogle år, så kan der godt være nogle, der kommer til at udskyde deres uddannelse længere tid end ellers,” siger Mads Fjord Jørgensen.

Janne Gleerup konstaterer, at regeringen igen fejler i sit forsøg på at styre de unges uddannelsesvalg.

“Årets optag viser jo sort på hvidt, at reformen ikke har levet op til ambitionen om at få flere unge til at søge mod velfærdsuddannelserne. De unge søger primært efter faglig interesse – så et sted at starte kunne jo være at gøre velfærdsuddannelserne mere attraktive i stedet for at afskære de unge fra universiteterne,” siger Janne Gleerup.

Men også på arbejdsgiverside tager man sig til hovedet over sektordimen-

sioneringen og de seneste optagstal. I en reaktion peger Dansk Erhverv på, at fremskrivninger fra Finansministeriet viser, at der om ti år vil være for mange uddannede pædagoger, sygeplejersker, lærere og socialrådgivere.

“Vi uddanner til fremtiden, og derfor må vi også have det lange lys på i uddannelsespolitikken. Vi har behov for bedre analyser og en langt grundigere udvikling af fremtidens uddannelsesudbud. Vi må tilbage til det sunde princip, at vi uddanner efter behovet på arbejdsmarkedet og ikke unødigt straffer en sektor som for eksempel universiteterne,” lyder det fra Mads Eriksen Storm, uddannelses- og forskningspolitisk chef i Dansk Erhverv. ■

UNDERVISERE MISBRUGES KOMMERCIELT - PRIVATE FIRMAER SØGER AKTINDSIGT I DERES EKSAMENSOPGAVER

Private firmaer udnytter universitetsunderviseres eksamensopgaver kommercielt uden tilladelse – en praksis, der udfordrer både ophavsret og eksamenssystemets troværdighed.

Af CLAUS BAGGERSGAARD
cbl@dm.dk

Foto
MARTIN BUBANDT

Universitetsundervisere oplever i stigende grad, at private kursusudbydere søger aktindsigt i deres eksamensopgaver – og derefter bruger materialet kommercielt i undervisning rettet mod studerende. Det sker uden tilladelse og i strid med ophavsretten, lyder det fra ekspert og faglig organisation.

Professor Jens Lykkesfeldt oplever i sin egen- skab af viceinstituttleder for forskning ved Insti- tut for Veterinær- og Husdyrvidenskab på Køben- havns Universitet at blive kontaktet af frustrerede kolleger, der har fået deres eksamensopgaver misbrugt.

“Det føles grænseoverskridende, at nogle lukrerer på ens arbejde uden at betale for det. Det er en ublu kommerciel udnyttelse,” siger han.

Jens Lykkesfeldt fortæller, at de på fakultetet har ople- vet systematisk indsamling af undervisningsmaterialer og eksamensopgaver. I den seneste tid har man derfor oplyst de studerende mere grundigt om, at det er ulovligt at dele materialerne fra Københavns Universitets onlineundervis- ningssystemer.

Ifølge Jens Lykkesfeldt lader standardproceduren til at være, at firmaerne uden hensyn til ophavsret og uden tillad- else “overtager” materialerne og i stedet påfører egen co- pyright – og siden truer deres brugere med retsforfølgelse, hvis materialet kopieres.

“Det er en parodi,” siger han.

OPHAVSRETEN TILHØRER UNDERVISEREN

Professor i ophavsret Morten Rosenmeier, der også er for- mand for UBVA (Udvalget til Beskyttelse af Videnskabeligt Arbejde), et stående udvalg under Akademikerne (AC), be- kræfter, at underviseres eksamensopgaver som udgangs- punkt er ophavsretligt beskyttet – og at rettighederne i vidt omfang tilhører underviseren, ikke universitetet. Hvis kur- susudbydere vil bruge eksamensopgaver på deres kurser, skal de derfor have tilladelse fra de universitetsundervisere, der står bag dem.

Det betyder, at universiteterne ikke kan gribe ind, selv hvis de ønsker det. Det er op til underviserne selv at for- følge sagen. Flere steder – blandt andet på Københavns

Universitet – findes der lokale aftaler, der understøtter un- derviserens ejerskab.

“Vi har undersøgt sagen og må konstatere, at kursus- udbydere somme tider bruger ophavsretligt beskyttede opgaver uden tilladelse fra underviserne, som rettighederne tilhører,” siger han og fortsætter:

“Det skal vi have sat en stopper for. Det, de gør, er ulovligt. Det handler ikke kun om kopiering, men også om deling med studerende – digitalt eller fysisk,” siger Morten Rosenmeier.

FOTO: MADS JENSEN/RITZAU SCANPIX

UKLART, OM FIRMAER KAN FÅ AKTINDSIGT

Et centralt spørgsmål er, om private firmaer overhovedet må få aktindsigt i eksamensopgaver. Ifølge Morten Rosenmeier er det juridiske grundlag uklart.

“Som udgangspunkt kan man godt få aktindsigt ifølge offentlighedsloven. Og offentlighedsloven trumfer faktisk ophavsretten i den sammenhæng. Men det er muligt, at man i visse tilfælde alligevel kan nægte aktindsigt,” siger han.

UBVA har derfor sat en specialist i forvaltningsret til at undersøge sagen nærmere og forventer en afklaring i løbet af efteråret.

En sag fra 2023 viser, at grænsen mellem offentlighed og ophavsret er juridisk kompleks – og at universiteterne har et ansvar for at beskytte både undervisernes rettigheder og eksamenssystemets troværdighed. Sagen omhandlede en studerende, der havde klaget over, at Københavns Universitet

“Det er et alvorligt
brud på både ophavsret
og akademisk integritet.
Aktindsigt i undervisere
og forskeres arbejde
er gået alt for vidt”

BRIAN ARLY JACOBSEN,
FORPERSON FOR DM UNIVERSITET

havde afslået aktindsigt i eksamensbesvarelser. Universitetet og Uddannelses- og Forskningsstyrelsen mente, at aktindsigt kunne føre til, at studerende ville kopiere tidligere besvarelser, hvilket kunne kompromittere eksamenssystemets troværdighed. De henviste til, at eksamensopgaverne ofte omhandlede lignende juridiske problemstillinger fra år til år.

Ombudsmanden anerkendte, at hensynet til eksamen kan begrunde afslag, men kritiserede, at universitetet ikke havde foretaget en konkret vurdering af, om besvarelsenerne faktisk var ophavsretligt beskyttede – og om anonymisering kunne afhjælpe problemet.

“Offentlighedsloven kan i visse tilfælde trumfe ophavsretten, men myndighederne skal foretage en konkret vurdering af både ophavsret og eksamenshensyn,” lød det fra Ombudsmanden.

DM: ET BRUD PÅ AKADEMISK INTEGRITET

Brian Arly Jacobsen, forperson for DM Universitet, kalder udviklingen “helt uacceptabel”.

Han har hørt om andre aktindsigtssager rettet mod videnskabeligt ansatte på universiteterne, som var politisk motiverede i forhold til eksaminer eller i forhold til deres forskning. Han siger, at de har drøftet spørgsmålet om aktindsigt i sektorbestyrelsen flere gange, og generelt er det opfattelsen, at de videnskabeligt ansatte og deres arbejde beskyttes for dårligt med de nuværende regler.

“Det er et alvorligt brud på både ophavsret og akademisk integritet. Aktindsigt i undervisere og forskeres arbejde er gået alt for vidt – uanset om motivet er kommercielt, politisk eller personligt,” siger han.

Han advarer om, at hvis private aktører kan bruge offentlighedsloven til at skaffe sig adgang til opgaver og besvarelser for at tjene penge, risikerer man at undergrave både kvaliteten af undervisningen og tilliden til eksamenssystemet.

OVERVEJER AT GÅ RETTENS VEJ

UBVA har ifølge Morten Rosenmeier endnu ikke anlagt sag mod nogen af de private firmaer, men det kan ændre sig.

“Vi kan fra fagbevægelsens side ikke acceptere, at der sker krænkelser af de universitetsansattes ophavsret. Vi tager problemerne meget alvorligt og vil skride ind, eventuelt via et sagsanlæg, hvis ikke vi får tingene løst inden for en meget kort tidshorisont,” siger han og tilføjer, at han af hensyn til en kommende eventuel retssag ikke kan oplyse navne på virksomhederne, det drejer sig om.

Ifølge Morten Rosenmeier er problemet ikke kun juridisk. I virkeligheden kunne det hurtigt løses, hvis universiteterne tilbød mere studenteraktiverende undervisning. Så ville de studerende ikke føle behov for at betale de private kursusudbydere for hjælp til at bestå deres eksamener. ■

LIBERAL ALLIANCE VIL STOPPE DETAILSTYRINGEN AF UNIVERSITETERNE

Liberal Alliance vil rulle dele af udflytningsaftalen tilbage, omlægge en større del af forskningsreserven til basismidler og åbne for private universiteter. Det handler om frihed – både akademisk og institutionel.

Udflytningsaftalen bør rulles delvist tilbage, forskningsmidlerne skal i højere grad udmøntes som frie basismidler, og universiteterne skal kunne drives uden statslig styring – også af private aktører. Det er nogle af de vigtigste mærkesager for Sandra Skalvig, forsknings- og uddannelsesordfører for Liberal Alliance (LA).

Partiet fremsatte i marts 2024 et beslutningsforslag, der pålagde regeringen at annullere udflytningen og nedskaleringen af studiepladser i de fire største byer, som et flertal havde besluttet med den såkaldte *udflytningsaftale* i 2021.

Sandra Skalvig kalder aftalen storby-*bashing* og siger, at den blev vedtaget uden tilstrækkelig hensyntagen til faktorer som studiemiljø, adgang til kvalificeret personale, de unges præferencer for at studere i større byer og virksomhedernes behov for specialiseret arbejdskraft. Sandra Skalvig peger på, at mange uddannelser uden for de store byer allerede har svært ved at tiltrække studerende, og at udflytningen kan føre til endnu større mangel på den arbejdskraft, som virksomhederne efterspørger.

Det lykkedes som bekendt ikke at samle flertal for at droppe udflytningsplanen, og ved studenteroptaget i slutningen af juli kunne man begynde at se konsekvenserne af udflytningen og universitetsreformen fra 2023, der pålagde at reducere optaget med cirka 10 procent i perioden 2025 til 2029. Universiteterne melder nu om, at de må afvise et stigende antal kvalificerede ansøgere, og det mener Sandra Skalvig blandt andet skyldes udflytningsplanen, som hun siger reelt har virket som en ekstra dimensionering og ikke har skabt en mere geografisk balanceret fordeling af videregående uddannelser.

“Det er superærgeligt, at man har valgt at tvangslukke uddannelser i de fire største byer. For det er jo dér, de unge vil være. Mange vælger hellere et sabbatår eller to frem for at læse i provinsen,” siger hun.

Hun understreger, at Liberal Alliance ikke er modstander af at oprette nye udbud uden for de store byer, hvis de unge vil læse der, og der er virksomheder i området, der vil ansætte de færdige kandidater.

“Du får ikke stærke forskningsmiljøer, hvis udbuddene bliver for små. Det er ikke nok at ønske sig, at de unge flytter ud. De gør det ikke, medmindre der er kvalitet og et studiemiljø omkring uddannelserne. Og det får vi ikke ved at nedlægge uddannelser i Aarhus og København,” tilføjer hun.

SKAL IKKE DETAILSTYRES FRA CHRISTIANSBORG

Udflytningsplanen er blot et af mange eksempler på en overdreven lyst til at detailstyre universiteterne på Christiansborg, mener Sandra Skalvig.

“Det er superærgeligt, at man har valgt at tvangslukke uddannelser i de store byer,” siger Sandra Skalvig. Liberal Alliance vil rulle dele af udflytningsaftalen tilbage og give universiteterne større frihed.

Et andet er forskningsreserven, som er blevet for stor og for politisk styret, siger hun.

I år fordelte politikerne 5,5 milliarder kroner, og traditionen tro var langt de fleste midler øremærkede og tematiserede til en lang række mere eller mindre specifikke formål, som politikerne gerne vil støtte. Som noget nyt blev 500 millioner kroner tildelt som frie midler til universiteterne, og det er den vej, man burde gå, lyder der fra ordføreren.

“Det er virkelig mange penge, politikere sidder og fordeler med kortsigtede dagsordener. Vi mener, at en langt større andel skal fordeles som basismidler, som universiteterne selv råder over,” siger hun.

Hun er ikke imod, at der politisk kan være akutte indsatser, hvor der mangler viden, som eksempelvis antisemitisme i Danmark, som Liberal Alliance selv skaffede midler til at undersøge – men hun advarer mod for mange små og tematiserede puljer:

“Jo flere små puljer, jo mere administrativt spild. Vi drukner forskerne i ansøgningsarbejde og ender med at detailstyre forskningen i stedet for at give plads til at understøtte banebrydende forskning, da det er vanskeligt at forudsige, hvor den næste store opdagelse sker. Det ved forskerne jo i mange tilfælde bedre end vi politikere,” siger hun.

Til gengæld er Liberal Alliance ikke umiddelbart indstillet på at bruge mere end den ene procent af bruttonationalproduktet på offentligt finansieret forskning, som det er målsætningen i EU. Hun afviser dog ikke kategorisk at bruge mere, hvis midlerne anvendes klogt og målrettet på områder, hvor vi i Danmark har en styrkeposition.

VIL IKKE BLANDE SIG I PREKÆRE ARBEJDSVILKÅR

Ifølge Sandra Skalvig er kernen i Liberal Alliances politik at give universiteterne størst mulig autonomi, i tillid til at institutionerne bedst selv kan sikre høj kvalitet i forskning og uddannelse. Ifølge Liberal Alliance bør staten ikke ensrette styringsmodeller eller pålægge universiteterne detaljerede processer for ansættelser. I stedet bør man skabe rammer, hvor universiteterne kan udvikle sig frit og målrette deres profiler mod samfundets eller erhvervslivets behov.

Hun vil derfor heller ikke blande sig i ting som de ansattes arbejdsvilkår og universiteternes styreform.

Der har ellers været stor fokus på det prekære arbejdsmarked for yngre forskere, hvor de må hoppe fra den ene tidsbegrænsede ansættelse til den næste, men Liberal Alliance har tillid til, at lederne på universiteterne er i stand til at ansætte de medarbejdere, de har brug for. For Sandra Skalvig handler det om at respektere ledelsesretten og det faglige skøn ude på institutionerne.

“Universiteterne ved bedst, hvilke kompetencer de har brug for – og hvor længe. Om det er faste stillinger eller tidsbegrænsede projektstillinger, må være op til dem selv. Det skal ikke besluttes fra Christiansborg,” siger Sandra Skalvig.

Også spørgsmålet om universitetsdemokrati og bestyrelsessammensætning falder ifølge Sandra Skalvig ind under frihedsdagsordenen, men hun er ikke tilhænger af at ændre loven igen, da man netop har indgået en politisk aftale, der sikrer både de ansatte og de studerende en plads i bestyrelserne.

PRIVATE UNIVERSITETER SKAL HAVE LIGE VILKÅR

Hun tilføjer, at hun på sigt gerne ser, at der kommer selvstændige private universiteter i Danmark, der frit kan indrette sig, som de vil.

I dag spænder lovgivningen ben for private universiteter,

da uddannelser herfra ikke kan akkrediteres på samme vilkår som offentlige, og dermed kan dimittender ikke opnå officiel titel.

“Hvis du opretter en ingeniøruddannelse på et privat universitet i Danmark i dag, kan dimittenderne ikke kalde sig ingeniør bagefter. Det giver i praksis de offentlige universiteter monopol,” siger hun.

Liberal Alliance ønsker ændringer, der muliggør private universiteter uden offentlig finansiering, hvor studerende eventuelt betaler selv, men stadig kan modtage SU.

Sandra Skalvig forestiller sig, at fonde vil stå for en del af finansieringen, og at de private universiteter i høj grad vil fokusere på erhvervsrettede uddannelser med gode beskæftigelsesudsigter. Den frie konkurrence vil regulere uddannelsesudbuddet efter efterspørgsel, hvilket kan føre til øget relevans og kvalitet. Scholarships kan sikre adgang for dygtige studerende uanset økonomisk baggrund, så det sikres, at de private universiteter ikke kun bliver for de riges børn.

VIL HAVE CHICAGO-PRINCIPPERNE LOVFÆSTET

En anden af partiets mærkesager er at få Chicago-principperne skrevet ind i dansk lovgivning for at styrke ytringsfriheden, forskningsfriheden og den frie debat på universiteterne.

Det skal sikre, at universiteterne forbliver steder, hvor alle synspunkter – også kontroversielle eller upopulære – kan fremsættes og diskuteres frit.

“UNIVERSITETERNE SKAL VÆRE STEDER, HVOR MAN KAN FORSKE, DEBATTE OG MØDES I UENIGHED. NÅR SYNSNINGER OG SOCIALE NORMER BEGYNDER AT BESTEMME, HVAD MAN MÅ SIGE OG UNDERVISE I, SÅ HAR VI ET PROBLEM”

SANDRA SKALVIG, FORSKNINGS- OG UDDANNELSESORDFØRER FOR LIBERAL ALLIANCE

“Universiteterne skal være steder, hvor man kan mødes i uenighed,” siger Sandra Skalvig. Liberal Alliance vil lovfæste Chicago-principperne og åbne for private universiteter med lige vilkår.

“Universiteterne skal være steder, hvor man kan forske, debattere og mødes i uenighed. Når synsninger og sociale normer begynder at bestemme, hvad man må sige og undervise i, så har vi et problem,” siger Sandra Skalvig.

Chicago-principperne blev formuleret i 2014 af University of Chicago som et svar på en række episoder i USA, hvor kontroversielle talere blev afvist eller aflyst på universiteter på grund af protester. Principperne fastslår blandt andet, at universiteter ikke skal beskytte studerende mod idéer og meninger, de finder stødende eller forkerte. At fri debat og meningsudveksling er en kerneværdi i akademiske miljøer, og at akademisk frihed er afgørende for forskningens og undervisningens kvalitet.

Liberal Alliance ser det som et værn mod det, partiet opfatter som en stigende tendens til selvzensur, politisering og intolerance over for anderledes synspunkter i akademiske miljøer.

Liberal Alliance og særligt den forhenværende forskningsordfører Henrik Dahl er blevet kritiseret for at være dobbeltmoralisk ved på den ene side at være fortalere for Chicago-princippernes beskyttelse af akademisk frihed og ytringsfrihed og på den anden side offentligt har kritiseret navngivne forskere og forskningsmiljøer især inden for humaniora og samfundsvidenskab for, hvad han har kaldt “aktivistisk forskning”. Han

har blandt andet udtalt, at visse forskningsmiljøer bedriver ideologisk snarere end videnskabeligt arbejde, og har i medier og Folketinget nævnt konkrete navne på forskere. Undersøgelser viser, at frygten for politisk kritik eller indblanding får en del forskere til at trække sig fra den offentlige debat.

Sandra Skalvig bakker fuldt op om sin forgængers linje, da hun ikke kan se noget galt i at diskutere konkrete forskningsprojekter, så længe politikerne ikke blander sig i, hvilke projekter og forskere der skal tildeles forskningsmidler.

“Grundlæggende mener jeg, at forskning, der finansieres med offentlige midler, bør have en form for værdi for samfundet. Hvad den værdi præcis er, kan vi godt diskutere – og det bør vi også. Hvis man støder på et forskningsprojekt, hvor man undrer sig over, hvilken værdi det bidrager med, synes jeg ikke, det er forkert at rejse spørgsmålet og tage en debat om det. Det gør vi jo også på mange andre områder,” slutter hun. ■

PÅ DEN GENNEMSIGTIGE SLAGMARK ER DER INGEN HELLE

På rekordtid har droner i krigen mellem Ukraine og Rusland ændret spillereglerne for moderne krigsførelse. Derfor er nutidens krige mere dødelige end hidtil set, fortæller **Emilie Berthelsen**, der skriver ph.d.-projekt om Ukraines droneteknologi.

En fod, der vipper under en busk. Det er alt, der i dag skal til, for at man som soldat i den ukrainsk-russiske krigszone afslører sig selv over for fjenden.

Dronerne, der svæver i krigens lufterum, og som kan finde vej ind i de fjerneste afkroge, kan opfange selv de mindste bevægelser. Resolut kan en ukrainsk droneoperator sende signalet videre til artilleriet – ofte på flere kilometers afstand – som dernæst kan sende skyts mod målet.

Emilie Berthelsen, der er ph.d.-studerende ved Danmarks Tekniske Universitet og Forsvarsakademiet, undersøger, hvordan dronerne har ændret krigen – og særligt hvordan det kan lade sig gøre, at den militærteknologiske udvikling sker med så stor hast.

“Den helt store forskel i forhold til tidligere er, hvordan dronerne bliver anvendt i krigen og dernæst udbredelsen af dem. Den militærteknologiske udviklingshastighed er uden fortilfælde,” forklarer hun.

“Det ukrainske forsvar foretager nye softwareopdateringer flere gange i døgnet, og systemer, der normalvis tager flere måneder – hvis ikke år – at udvikle, bliver nu udviklet på få dage eller uger.”

ET KONSTANT VÅBENKAPLØB

For at forstå den hastige udvikling har Emilie Berthelsen været i Ukraine og talt med både udviklere, producenter og frivillige,

De ukrainske styrker bruger vidt forskellige dronetypen, blandt andet deep strike-droner, som bruges til at udføre droneangreb dybt inde bag fjendens linjer såsom rekognoscering og overvågning.

FOTO: VIACHESLAV MADIEVSKY/SIPA/RITZAU SCANPIX

men også med soldater og instruktører, der bruger dronerne ved fronten, for at få et indblik i, hvordan erfaringer fra slagmarken lynhurtigt bliver omsat til nye dronetypen og funktioner.

I Ukraine er den militære teknologi langt fra statisk. Krigsparterne på begge sider er tvunget til konstant at udvikle på teknologien, i takt med at fjenden bliver klogere på systemerne, udvikler løsninger og opruster, fortæller Emilie Berthelsen.

Krigen er blevet et konstant våbenkapløb, hvor hver løsning hurtigt mødes af et modsvar – og hvor dronerne altså har fået en særlig rolle.

Når radiosignaler bliver forstyrret og sat ud af spil, bliver dronerne i stedet koblet til med fiberoptiske kabler. Når GPS-signaler blokeres, benytter soldaterne sig i stedet af visuel navigation. Og når dronerne males sorte for at forsvinde i nattehimmelen, begynder fjenden at lytte efter dem.

“Systemer i krig har en begrænset levetid, fordi modstanderen hele tiden tilpasser sig og opruster. Det er ikke svært at stoppe én drone. Men det er næsten umuligt at stoppe hundredvis af forskellige droner, der hele tiden ændrer sig,” siger Emilie Berthelsen.

MERE BANG FOR THE BUCK

Forestil dig de her to scenarier, forklarer Emilie Berthelsen:

I det første scenarie står du med en mortergranat i hænderne, som skal affyres fra et stort morterrør – et rør, hvor granaten glider ned, antændes og slynges af sted i en bue mod det udpegede mål.

Dette scenarie er meget usikkert. “I realiteten skyder man granaten af sted en anelse i blinde, og så satser man på at ramme målet med måske 50 meters usikkerhed,” siger hun.

I det andet scenarie monterer du den samme granat på en drone, som kan flyve direkte hen til det mål, du gerne vil angribe. Nærmest med centimeters præcision kan du ramme målet. “Man får simpelthen mere bang for the buck med dronerne,” siger Emilie Berthelsen.

Det er ikke svært at forestille sig, hvilket system der er mest effektivt i krig.

FORSKNING I SKYGGEN AF KRIGEN

Den hastige udvikling og det at forske i en krigszone giver også Emilie Berthelsen nogle – til tider – udfordrende vilkår.

Hun forsker nemlig også inden for et felt, som ikke altid er lige tilgængeligt for offentligt interesserede – og hvor det ikke er unormalt at møde skeptikere, der mistænker hendes forskning for spionage eller sabotage.

“Det er ikke altid lige nemt at overbevise en ukrainsk droneoperator om, at man rent faktisk er ph.d.-studerende og har reelle intentioner,” fortæller Emilie Berthelsen.

“Selvom teknologien udvikler sig sindssygt hurtigt, skal jeg stadig finde noget, der giver et videnskabeligt bidrag – og som samtidig kan tåle at blive offentliggjort.”

“I krigen mellem Ukraine og Rusland har dronerne vist sig uundværlige, fordi ingen af parterne har fuld kontrol over luftrummet”

Emilie Berthelsen,
cand.scient.pol. i statskundskab

FOTO: PRIVAT

Med en baggrund inden for statskundskab har Emilie Berthelsen en mindre traditionel indgang til sit ph.d.-projekt. Det var særligt interessen for cybersikkerhed og geopolitiske dynamikker, der i sidste ende fik hende til at beskæftige sig med Ukraines brug af droner.

DRONEBYGGERI I GARAGER

Før Ruslands invasion af Ukraine i 2022 producerede Ukraine blot syv typer droner. I dag findes der over 500 forskellige producenter i landet, og ingen har længere overblik over, hvor mange typer der reelt er i spil.

“Det er ganske typisk, at jeg ringer til en producent for at følge op på et droneudviklingsprojekt, men et halvt år senere er drone-typen allerede erstattet, og de laver noget helt andet. Det siger meget om, hvor hurtigt udviklingen går,” fortæller Emilie Berthelsen.

Krigen har samtidig vist en ukrainsk befolkning, der har været helt enormt god til at mobilisere sig selv – også i forhold til udviklingen af droner.

Selv er Emilie Berthelsen ikke videre begejstret for udtrykket hobbydroner, men det er nu engang i høj grad standarddroner, enhver kan købe på gadehjørnerne, som den ukrainske hær bruger til at gennemføre utallige angreb mod de russiske styrker.

“Soldaterne kan selv bestille standardkomponenter hjem online og tilpasse dronerne. Adskillige droneproducenter har slået lejr i garager rundt omkring i Ukraine og producerer dele, der sendes direkte til fronten,” fortæller hun.

“Og et hav af frivillige kræfter samarbejder med soldaterne for at justere dronerne til præcis den opgave, der er behov for. Hvor-

Vis dit ph.d.-projekt

Hvem:

Emilie Berthelsen,
cand.scient.pol. i
statskundskab

Hvad:

‘Leading technological
transformation in future
conflicts and wars’

Hvor:

Institut for Matematik
og Computer Science,
Danmarks Tekniske
Universitet og Forsvars-
akademiet

Hvorfor:

Ukraine illustrerer
realiteten af moderne
krigsførelse i Europa.
Projektet afdækker
Ukraines erfaringer med
at anvende og udvikle
ny militær teknologi
siden 2022, med særligt
fokus på det organisa-
toriske setup, der gør
hurtig ibrugtagning og
videreudvikling mulig.
Interessefeltet er Ukrai-
nes evne til at integrere
både kommercielle og
militære teknologier –
for eksempel sensorer,
maskinlæring og ube-
mannede systemer til
luft, land og hav.

dan kan man få dem til at flyve lige dét længere? Eller i lidt hårdere blæsevejr?”

Det har udviklet sig til et helt økosystem, siger hun – ikke længere blot ingeniører på store våbenfabrikker, men frivillige, småproducenter og soldater, der hele tiden sender feedback fra frontlinjen.

ER DRONERNE VIRKELIG SÅ REVOLUTIONERENDE?

Dronernes centrale rolle i krigen mellem Ukraine og Rusland har fået diskussionen til at gå på, om de nu også har ændret måden, vi fører krig på, for altid.

Men ifølge Emilie Berthelsen er svaret mere nuanceret.

“I krigen mellem Ukraine og Rusland har dronerne vist sig uundværlige, fordi ingen af parterne har fuld kontrol over luftrummet. Dronerne øger kampkraften markant, og uden dem ville begge sider mangle helt centrale militære kapaciteter,” fortæller hun.

Dronernes styrke ligger i samspillet med andre våben. Når de hænger i luften og sender koordinater direkte til artilleriet, bliver granaterne langt mere præcise. Når de bruges til at overvåge fjenden, kan soldaterne rykke sig længere væk fra frontlinjen og stadig angribe effektivt – men uden at risikere tabte liv i samme omfang.

“Hvis man skal kunne rekruttere mennesker fra en relativt lille befolkning – som i Ukraines tilfælde – så er man nødt til at kunne love, at de har en chance for at overleve. Dronerne kan tage nogle af de farligste opgaver på slagmarken og dermed mindske risikoen for menneskelige tab.”

Hvis en af parterne til gengæld har fuldt luftherredømme, ville nytteværdien af nogle dronetyper blive væsentligt mindre. Derfor er de alene ikke en universel revolution.

Kunstig intelligens kommer også til at betyde noget i konteksten for soldaternes rolle og fremtidens krige, forklarer Emilie Berthelsen.

Allerede nu bruges AI til *last mile targeting* – en metode, hvor dronerne selv kan navigere den sidste strækning frem til målet. Det betyder færre operatører og mere automatisering.

Der vil dog fortsat være behov for personale i baglandet, som kan behandle og videregive informationer.

“Det er for dyrt og urealistisk at automatisere systemer med kunstig intelligens lige nu, og det er billigere at træne en god dronepilot. I fremtiden bliver det nødvendigt at uddanne det militære personel med kompetencer, der passer ind i den nye virkelighed, hvad angår krigsførelse,” siger hun. ■

FORSKNING VED VERDENS ENDE

Af LASSE
HØJSGAARD
lah@dm.dk

Foto
GEOFFREY
CHEN

En daglig gåtur på en kilometer for at komme hen og rengøre dit teleskop for sne. Det lyder som en hyggelig lille adspredelse for en forsker. Men læg dertil, at spadsereturen af og til foregår i en temperatur på minus 70 grader. Så er det ikke altid, man glæder sig til at komme ud.

På Sydpolen – præcis på den geografiske sydpol – ligger en af de mest ekstreme arbejdspladser for forskere og for mennesker overhovedet. Det er den amerikanske Amundsen-Scott South Pole Station, som året rundt er befolket af mellem 40 og 150 forskere og teknisk personale.

Bemandingen er størst under den antarktiske sommer, som varer fra oktober til februar. I de måneder skinner solen 24 timer i døgnet, og det er muligt at flyve mandskab og forsyninger ind via den større McMurdo Station, der ligger ved kysten. Men efter februar er flyvninger umuligt, og de næste otte måneder er de, der bliver tilbage, fuldstændig isolerede.

En ansat beskriver opholdet på stationen som livet på et cruiseskib. Man er isoleret med en fast gruppe mennesker, som man i sagens natur skaber et socialt liv sammen med. Komforten kan dog ikke helt leve op til cruisesammenligningen. For eksempel gør begrænsningen af vand, at man som udgangspunkt kun har mulighed for at tage bad i to minutter to gange

om ugen. Internettet er også begrænset til en halvsøj forbindeelse nogle få timer om dagen.

Til gengæld kan stationens beboere adsprede sig på andre måder, for eksempel er der idrætssal, sauna, musikrum, hobbyværksted og filmbibliotek. Og så har stationen også et hydroponisk væksthuse, så man kan supplere maden med hjemmedyrkede grøntsager.

Det ekstreme klima, som personalet lever under, er samtidig det, der gør stationen til et stort forskningsmæssigt aktiv. De lave temperaturer gør, at luften er knastør. Det, kombineret med en beliggenhed i 2.800 meters højde, skaber de optimale betingelser for at registrere den kosmiske baggrundsstråling af mikrobølger, som beskrives som "eftergløden" af Big Bang-hændelsen for 13 milliarder år siden. Derfor opsatte man i 2007 South Pole Telescope som en del af forskningsstationen. Teleskopet har en diameter på 10 meter og har løbende fået udvidet sin kapacitet med nye kameraer. De nyere målinger bliver omtalt som endnu mere præcise end dem, der kommer fra Planck-romteleskopet, som svæver i verdensrummet.

Teleskopet og målingen af kosmisk baggrundsstråling er kun en af mange forskningsaktiviteter på stationen, der også omfatter glaciologi, geofysik, biologi, astronomi og meteorologi. ■

South Pole Telescope, en del af Amundsen-Scott South Pole Station, badet i sydllys (aurora australis).

SKRÆMMENDE MØDE MED DANSK LÆRINGSKULTUR

Den danske undervisningskultur med dialog, gruppearbejder og fladt hierarki kan føles som en stor mundfuld, når man som forsker kommer udefra. Det har fået Aarhus Universitet til at eksperimentere med “pædagogisk onboarding”.

For en udenlandsk forsker, der starter på et dansk universitet, er det sjældent det nye forskningsmiljø, der er den største udfordring. Langt mere angstprovokerende er mødet med de danske studerende og den særlige danske undervisningskultur.

Og det har der generelt været for lidt fokus på. Derfor har man på Centre for Educational Development (CED) på Aarhus Universitet (AU) udviklet et “pædagogisk onboardingforløb” for nye forskere, der kommer fra udlandet.

“Som en institutleder på Det Naturvidenskabelige Fakultet skrev til os på et tidspunkt: Vi har budt dem varmt velkommen på afdelingen, vist dem deres kontor og skrivebord, og så har vi ikke tænkt mere over det – det er jo for vildt.”

Sådan fortæller Anders Hjortskov Larsen, der som pædagogisk konsulent på CED har arbejdet med onboardingforløbet. Her forsøger man at gå i kødet på de bekymringer, som de nye undervisere fra udlandet ofte går og holder for sig selv.

“Når man kommer hertil for eksempel som postdoc, er man ofte godt integreret i sin forskning. Men i forhold til undervisningen kan man opleve, at man fejler totalt. Man forstår ikke den danske måde at undervise på, man er måske ikke blevet introduceret til det, og det kan være svært at få hjælp,” fortæller han.

DIALOGKRAV SKABER NERVØSITET

Undervisningsformer, som for danskere er fuldstændig naturlige, kan være stort set ukendte i andre lande. Det gælder for eksempel undervisning af hold i “klassestørrelse” og koncepter som *student-centered learning* og dialogisk undervisning.

“Hvis du er fra Spanien, er der en stor sandsynlighed for, at du ikke har prøvet andet end forelæsninger. Et andet eksempel er gruppearbejde og out of class-aktiviteter, som vi bruger meget i den danske undervisningskultur, og som de studerende kender fra gymnasiet. Den pakke er helt ny for mange undervisere, der kommer fra udlandet.”

Og når man er vant til, at undervisningen primært består i kommunikation fra underviseren til de studerende, kan det godt skabe lidt nervøsitet, hvis man hele tiden skal være parat til at forholde sig til input fra salen.

“En postdoc har ofte lavet masser af oplæg til konferencer. Men

at skulle stå i et rum med fladt gulv og interagere med studerende, som jo sågar kan finde på at kritisere en, kan godt være en mærkværdig ting. Og så henvender de sig gudhjælpemig med ens fornavn ... der er en masse ting på spil,” siger Anders Hjortskov Larsen.

Man skal ikke længere end til Tyskland, før det kan være almindeligt, at man er på efternavn med hinanden – i hvert fald når det er studerende, der henvender sig til en lærer.

“Så hvad sker der, når man får en e-mail fra en studerende, og teksten starter med: Hej Anders ...? Kan det føles provokerende, fordi man bliver tiltalt på en anden måde, end man har forventet?” spørger Anders Hjortskov Larsen retorisk.

Og det kan det faktisk. En tysk deltager udtrykte specifikt, at det føles forkert at blive tiltalt med fornavn af studerende, når man møder dem første gang. Først når man lærer hinanden nærmere at kende, er det okay.

STUDERENDE HAR EVALUERINGSMAGT

Den sproglige barriere er også en kilde til nervøsitet. På AU behøver man ikke at undervise på dansk, men mange udenlandske forskere, især dem uden for EU, oplever, at de er dårligere til at tale engelsk end de studerende, de underviser og gerne vil fremstå for som en autoritet.

“De ved og kan jo enormt meget, men de snakker måske med meget accent, eller hvad det nu kan være. Og det taler ind i de her hierarkiske dynamikker, ikke mindst når det er holdundervisning eller vejlednings-situationer.”

Endelig er underviserevalueringen noget, som mange udlændinge ikke er vant til, og særligt ikke at det faktisk tages alvorligt af ledelsen.

“Det, at de studerende har en vis demokratisk magt i undervisningsrummet, og at man kan risikere at få nogle røde flag, man skal forholde sig til, det overrasker nogle. På samme måde er det ikke altid almindeligt med en ekstern censor, når man skal eksaminere. Så pludselig kommer der en ukendt person, der skal påvirke, hvordan du giver karakterer. Det kan også være en uventet og lidt vild oplevelse,” siger Anders Hjortskov Larsen.

SEN REAKTION PÅ INTERNATIONALISERING

Det er alle disse bekymringer og flere til, som man på AU nu forsøger at tage i opløbet med et pædagogisk onboardingforløb, som begyndte i 2023 og har været afholdt for foreløbig 75 internationale forskere på fire forskellige institutter. Forløbet består af et antal seancer på instituttet og ressourcer til selvstudier.

Den grundlæggende øvelse er at få introduceret gruppen til den danske undervisningskultur – både de mere formelle koncepter

omkring pædagogikken og alle de usagte ting, som danskere ikke tænker over, men som for mange udlændinge er helt anderledes.

“I første omgang samler vi dem i et rum med deres lokale leder, der indleder og snakker om forventningerne til undervisningen og sammenhængen mellem typer af undervisning. Og så arbejder vi meget med at få erfarne forskere med international baggrund til at fortælle om deres første undervisningsgange – altså en kollega, de kan spejle sig i.”

Det element, som deltagerne er mest glade for, er en samtale med et panel af studerende, der fortæller om deres oplevelser og forventninger til undervisningen.

“Det boner altid ud som det vigtigste i vores workshops. Så kan vi stå med alle vores gode formater, men det at tale med rigtige studerende, før de kommer ind i løvens hule, det er enormt vigtigt for dem.”

For to år siden fik Forskerforum opgjort, at 43 procent af alle forskere på danske universiteter har andet statsborgerskab end dansk. Og for adjunkter og postdocer er det langt over halvdelen. Med andre ord er internationaliseringen slået igennem med fuld kraft. Men reaktionen på det pædagogiske område har ladet vente på sig, mener Anders Hjortskov Larsen.

“Vi er jo ofte gode til at hjælpe med det praktiske, og der er også nogle meget gennearbejdede programmer for onboarding i forskningen. Men der er stadig hul i forhold til den pædagogiske dimension. Så der har vi fået en mulighed for at hjælpe med at komme lidt på forkant,” siger han. ■

Ny underviser i Danmark

Råd fra pædagogisk konsulent Anders Hjortskov Larsen omkring pædagogisk indføring for nye udenlandske forskere.

Hvad kan den nye forsker selv gøre?

“Jeg tror, man hjælper sig selv ved at være nysgerrig, i forhold til hvad det er for en undervisningskultur, man er på vej ind i. Det går hånd i hånd med, at man ofte selv skal være aktiv og opsøgende for at få undervisningsopgaver. Så det handler om at gå til den nærmeste leder og fortælle, at man gerne vil undervise, og så høre om, hvad det kræver.”

Hvad skal man gøre som kollega?

“Nogle af de ord, vi hører fra nye udenlandske forskere, er usikkerhed og en følelse af isolation i forhold til undervisningsopgaverne. Så det kan man prøve at imødekomme som dansk kollega ved at spørge til det og have en snak om vedkommendes forventninger for eksempel til holdundervisning, eller hvordan den nye kollega selv forstår et koncept som studentcentreret læring.”

Hvad skal man gøre som leder?

“Man skal samle dem i et rum og fortælle, hvilke forventninger der er, hvis man skal undervise, og få snakket om de ting, de er i tvivl om. Det er ikke sikkert, at alle skal undervise, men det at samle nye udlændinge er uanset hvad meget givende. De sidder på forskellige forskningsprojekter og bliver ikke tænkt som en samlet kohorte. Så det med at holde nogle møder og få en udveksling er absolut første skridt.”

“Man forstår ikke den danske måde at undervise på, man er måske ikke blevet introduceret til det, og det kan være svært at få hjælp”

Anders Hjortskov Larsen,
pædagogisk konsulent på Centre for Educational Development, Aarhus Universitet

Af LASSE HØJSGAARD
lah@dm.dk

FOR INTERNATIONAL TIL AT BLIVE DANSKER

AU-professor
ERIC HILLEBRAND
troede, at det efter 13 år i
Danmark som fastansat
forsker ville være en
formssag at få
statsborgerskab. Men
nej – han rejser
for meget.

Foto
TOBIAS NICOLAI

Eric Hillebrand med sønnen
Oles lego på stuegulvet. Ole er
biperson på ansøgningen om stats-
borgerskab. "Jeg synes, det er synd
for min søn, at han ikke kan få
sit pas, for han har aldrig været
andet end dansker."

Har Eric Hillebrand gjort sig fortjent til at være dansker? Efter 13 år i Danmark som lektor og professor ved Aarhus Universitet (AU) synes han det selv.

“Jeg har boet her siden januar 2012. Jeg er velintegre- ret. Jeg taler dansk. Jeg arbejder som professor ved et universitet. Jeg bidrager til samfundet. Så jeg mener, det er et rimeligt ønske.”

Men det mener man ikke på Udlændinge- og Integrationsministeriets Indfødsretskontor.

“Du opfylder ikke betingelserne for, at Udlændinge- og Integrationsministeriet kan optage dig på et lovforslag om indfødsrets meddelelse”. Sådan lød svaret på hans ansøgninger om statsborgerskab, der kom sidste år.

Eller sagt mere direkte: Du kan ikke blive dansker.

Eric Hillebrand forstår det ikke. Han forstår godt begrundelsen. Men han forstår ikke, at man har de regler og forvalter dem, som man gør.

Afslaget skyldes, at Eric Hillebrand har opholdt sig for meget i udlandet. Over 12½ år har han været i udlandet 743 dage. Hvis man vil være dansker, må man højst have tilbragt sammenlagt et år i udlandet i løbet af ni år.

REJSER HØRER MED TIL JOBBET

743 dage lyder umiddelbart af meget. Men dykker man ned i Eric Hillebrands udlandsophold, er det et rejsemønster, som de fleste vil finde helt naturligt. Årlige sommerferierejser på to-tre uger. En uges skiferie. Og så en del weekendture til Bremen i Tyskland, hvor hans forældre bor. Dertil kommer naturligvis de arbejdsrelaterede rejser – konferencer, forskningsmøder – som er en naturlig del af et professorat.

“Det er en vigtig del af jobbet at rejse ud og møde andre forskere. Det står i jobbeskrivelsen, at det forventes, at man deltager i international udveksling. Jeg har kolleger, der jævnligt tager halve års forskningsophold. Så det hører med.”

Eric Hillebrand er opvokset i Bremen, og sommerferierne med forældrene gik ofte nordpå til det hyggelige Danmark med de lange kyststrækninger. Men det var først og fremmest faglige ambitioner, der fik ham til at kigge hertil fra USA, hvor han var lektor ved Louisiana State University.

“Jeg arbejder på et felt, der hedder tidsserieøkonometri, og her har Holland og Danmark nogle meget stærke forskningsmiljøer. I Aarhus var der netop startet et nyt center for tidsserieøkonomi – CREATES – hvor jeg kom på gæsteophold i 2011. Og da jeg så fik tilbud om en stilling, stod det hurtigt klart, at jeg rent fagligt ikke kunne finde et bedre sted,” fortæller han.

Få år senere kom der andre gode grunde til at bo i Aarhus. Han mødte sin hustru – en hollandsk medicinsk forsker, der også

arbejder på AU – og i 2017 fik de sønnen Ole. Samme år blev han forfremmet fra lektor til professor.

VIL GERNE STEMME TIL VALG

Som årene gik, blev det mere og mere åbenbart for Eric Hillebrand og hans hustru, at de var kommet til Danmark for at blive. Og det naturlige skridt var derfor at søge statsborgerskab for ham og hans dreng, der på grund af moderen er født med hollandsk statsborgerskab.

“Han går på en dansk folkeskole og har aldrig været andet end dansker, så det er helt oplagt, at han også får et dansk pas. Så han blev biperson på min ansøgning. For mit eget vedkommende er det mest et spørgsmål om identitet. Jeg har jo permanent opholdstilladelse, så jeg har tilgang til alle ydelser. Men jeg vil gerne være en del af det samfund, jeg bor i, og for mig indebærer det også at deltage i de politiske processer, hvad jeg ikke kan som tysk statsborger.”

Eric Hillebrand valgte derfor i 2022 at søge statsborgerskab. Sproget talte han flydende, så det var blot indfødsretsprøven, han

skulle bruge tid på at forberede sig på.

“Ministeriet har udarbejdet en pdf med materiale om dansk historie og kultur og alle mulige ting. Den læser man, og så tager man rigtig mange af de der øvelseseksaminer. Jeg kan egentlig godt se værdien i, at man skal vide noget om, hvordan det danske samfund er skruet sammen, og jeg syntes faktisk, det var meget interessant.”

Og så skulle Indfødsretskontoret så også lige vide, om Eric Hillebrand havde haft nogle udlandsophold de seneste tolv år. Normalt er det nok de færreste, der har styr på samtlige rejser over en tolvårig periode. Men det havde han.

“Jeg havde alle rejser noteret i min Google-kalender, så de fik det hele. Og jeg vidste fra en kollega, der også har søgt, at de kræver en detaljeret oplysning af alle rejser.”

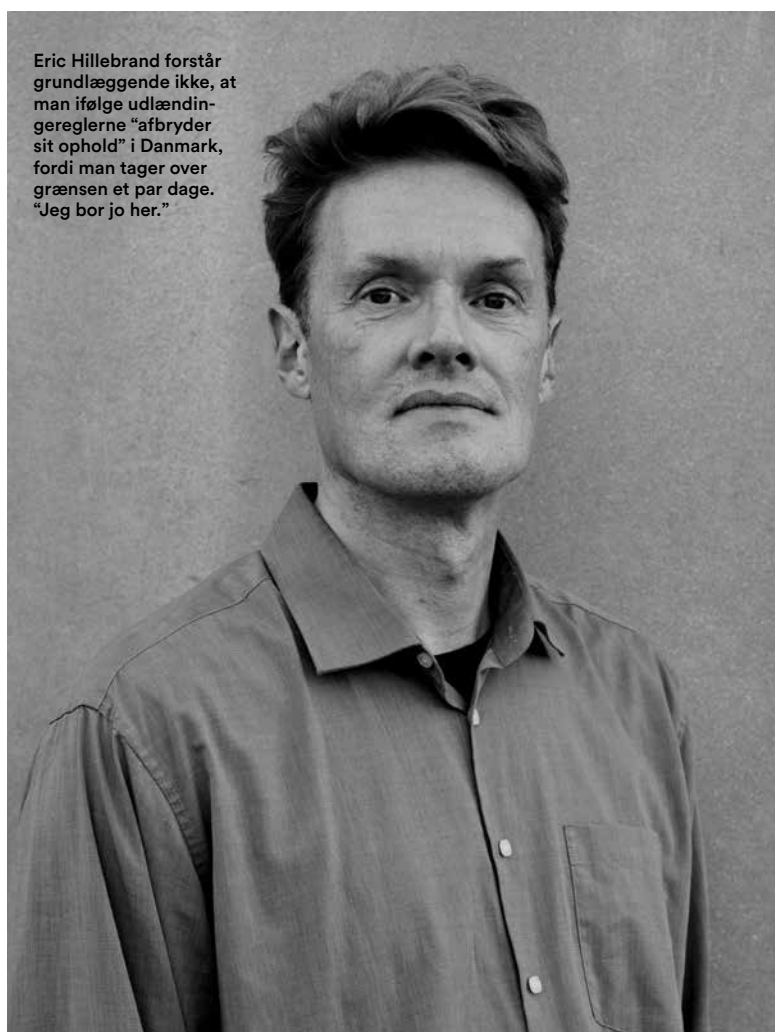
“DET GIVER INGEN MENING”

Efter lidt over to år kom det nedslående svar.

Hans sammenlagte tid i udlandet havde været for

lang. Ganske vist var ingen ophold over fire uger, men de mange småture blev sammenlagt for lang tid. Eric Hillebrand var godt klar over, at han samlet lå over etårsgrænsen. Men han forestillede sig ikke, at korte weekendophold ville tælle som “afbrudt ophold i Danmark”.

“De skriver alle steder, at de foretager en konkret vurdering af hver enkelt sag. Og jeg havde aldrig forestillet mig, at det kunne gøres til et problem, at jeg besøger mine forældre nogle dage, tager på konferencer eller tager nogle ugers ferie i Norge. Ifølge deres definition afbryder jeg mit ophold i Danmark, men det er absurd. Jeg bor jo her.”

Eric Hillebrand forstår grundlæggende ikke, at man ifølge udlændingereglerne “afbryder sit ophold” i Danmark, fordi man tager over grænsen et par dage. “Jeg bor jo her.”

Eric Hillebrand lægger stor vægt på, at man ikke skal have ondt af ham. Afslaget kommer ikke til at ændre det store i hans tilværelse. For mange andre klienter i det danske udlændingesystem er det langt mere alvorlige ting, der står på spil. Men han vil alligevel godt erkende, at han blev lidt personligt ramt af afslaget.

“Jeg viser jo min gode vilje over for landet ved at søge statsborgerskab. Og så får man beskeden: Nej, du er udlænding, og det skal du blive ved med at være. Så det er lidt ... puha! Jo, jeg kan godt forstå reglen, de henviser til. Men overordnet set giver det ingen mening.”

I afslaget får Eric Hillebrand oplyst, at han ville kunne opnå statsborgerskab, hvis han i en treårig periode ikke afbryder sit op-

hold i Danmark. Fra en advokat har han fået oplyst, at det de facto betyder, at han samlet højest må være i udlandet seks uger om året.

“Fra starten af 2025 prøvede jeg faktisk at planlægge, så jeg kunne holde mig inden for den grænse. Blandt andet sagde jeg nej til nogle foredrag, jeg skulle holde i udlandet. Men så blev min onkel i Bremen syg og afgik ved døden. Så det kostede to ugers uplanlagt ophold, og nu er det fuldstændig håbløst at holde den grænse i år.”

ÆRLIGHED BETALER SIG - IKKE

At planlægge tre år med højst seks ugers udlandsrejse om året er naturligvis ikke en fysisk umulighed for Eric Hillebrand. Men det

“Jeg havde aldrig forestillet mig, at det kunne gøres til et problem, at jeg besøger mine forældre, tager på konferencer og tager nogle ugers ferie i Norge. Det er absurd”

Afslaget om statsborgerskab gør ingen direkte forskel for Eric Hillebrands liv. Men det rammer ham personligt, at han efter 13 år ikke bliver lukket helt ind i varmen i det samfund, han bor i og bidrager til.

vil kræve, at han fravælger udlandsferie, besøg hos familien i Tyskland og Holland eller de forskningsrelaterede rejser. Han vil med andre ord ikke have den rejsefrihed, som er alle andre forundt.

“Der bliver prisen simpelt hen for høj. Hvis jeg ikke kan tage på familiebesøg eller tage en udlandsrejse i sommerferien – det synes jeg er over grænsen. Så må jeg bare konstatere, at så kan jeg ikke blive dansker. Men jeg synes, det er synd for min søn, at han ikke kan få sit pas. For han har aldrig været andet end dansker.”

Forskerforum har forelagt Eric Hillebrands sag for lektor og indfødsretsjurist Silvia Adamo. Og hun bemærker, at han har været usædvanlig grundig med at afrapportere enhver rejse over grænsen i Sønderjylland. Det havde måske gjort sagen nemmere – også for Indfødsretskontoret – hvis han havde “glemt” nogle af disse weekendture, som de færreste mennesker har styr på efter mange år.

Den tanke faldt ham ikke ind, dengang han søgte. Og trods afslaget fortryder han ikke, at han gjorde det.

“Det ville jo være at snyde. Jeg synes ikke, jeg skal snyde mig til et statsborgerskab. Jeg ser ingen grund til at skjule, at jeg har rejst. Og så må de jo straffe mig for min ærlighed.” ■

GOOGLE- KALENDEREN BLEV HANS UHELD

Det havde været nemmere, hvis
ERIC HILLEBRAND
ikke havde haft så godt styr
på sine weekendture, siger
forsker i udlændingejura.
Udlændingeordfører mener,
at reglerne bør ændres

Eric Hillebrands uheld er, at han havde noteret alle sine rejser i sin Google-kalender. Sådan kommer det spontant fra Silvia Adamo, lektor i udlændingeret ved Det Juridiske Fakultet, Københavns Universitet, da Forskerforum forelægger hende Eric Hillebrands sag.

“De færreste ville nok kunne huske hver enkelt weekendtur, de tog for ti år siden. Og hvis man skulle have glemt nogle, ville det næppe heller få nogle konsekvenser. Eric Hillebrand har så tilfældigvis haft samtlige rejser noteret. Og i lyset af det gør han det, han skal. Men ved at være så omhyggelig tvinger han også sagsbehandlerne til at være omhyggelige,” siger hun.

Når myndighederne først har fået oplysningerne om hans udlandsophold, er de nødt til at agere efter det. Og derfor mener hun ikke, at der juridisk er noget at komme efter i sagsbehandlingen. Men hun synes samtidig, at afgørelsen er til den restriktive side.

“Den konkrete vurdering af sagen kunne godt have ført til, at de havde vist forståelse for eksempelvis hans mange tjenesterejser. Men jeg gætter på, at der forventes en restriktiv fortolkning af reglerne.”

Hun bemærker i øvrigt, at beskrivelsen af, hvilke rejser der skal indrapporteres, ikke er en del af cirkulæreskrivelsen – altså lovgivningen – men et “faktaark om opholdsafbrydelser” på ministeriets hjemmeside. Her står blandt andet, at hvis udlandsophold de seneste 12 år samlet overskrider, hvad der svarer til seks uger per år, skal samtlige udlandsophold indberettes uanset længde. Det er den vejledning, Eric Hillebrand har ageret efter.

“Der står ikke noget om de seks uger i cirkulæret. Så der er tale om et dokument, hvor ministeriet beskriver en forvaltningspraksis, men det er ikke noget, der er politisk vedtaget som en del af loven,” konstaterer hun.

PROBLEMATISK MED UNDTAGELSER FOR FORSKERE

Silvia Adamo skrev i sin tid ph.d.-afhandling om dansk indfødsret. Og siden hun begyndte arbejdet på den for godt tyve år siden, er

indfødsretsreglerne kun blevet strammere og strammere, konstaterer hun.

“Fra regler om ophold til vandelskrav, sprogkrav, indfødsretsprøven, grundlovsceremoni, individuelle samtaler og så videre – der kommer hele tiden mere på. For eksempel er der folk, der ikke kan få dansk pas, fordi de arbejder på den anden side af Øresund, og så tæller det ikke som aktiv beskæftigelse i Danmark,” fortæller hun.

Hun mener, det er helt oplagt, at de strammere udlændingeregler går imod danske interesser inden for forskning og erhvervsliv. Men hun advarer også imod at indføre undtagelser for eksempelvis forskere.

“For en jurist som mig er en lovgivning, der har mange undtagelser, en dårlig lovgivning. Der bør være lighed for loven. Undtagelser er vejen ud i forskelsbehandling, hvor for eksempel en person, der er udsendt til New York for en dansk institution eller virksomhed, har bedre vilkår end en person, der tager toget over og arbejder i Malmø for en svensk arbejdsgiver,” siger Silvia Adamo.

MENER, AT REGLER BØR UNDERSTØTTE INTEGRATION

Lige for tiden foregår der en målrettet indsats for at få flere forskere udefra til at arbejde i Danmark. Det er kampagnen ‘Science Hub Denmark’, der med støtte fra Villum Fonden, Lundbeckfonden og Novo Nordisk Fonden forsøger at brande Danmark som en attraktiv mulighed for forskere i udlandet – blandt andet USA – at søge arbejde i.

Men samtidig er udlændingereglerne angiveligt ikke skruet sammen til, at man som forsker med stor rejseaktivitet kan se frem til at opnå statsborgerskab.

Det ærgrer Susanne Ditlevsen, præsident i Videnskabernes Selskab.

“Internationalisering er en grundpille i dansk forskningspolitik og en nødvendighed for at fastholde kvalitet og konkurrenceevne i en globaliseret verden. Derfor bør vi som samfund sikre, at regler og rammer understøtter – og ikke modarbejder – rekruttering og integration af internationale forskere. Det gælder også i forhold til statsborgerskab,” siger hun.

Hun peger på, at rejseaktivitet er en nødvendig del af moderne forskningsarbejde.

“Forskere deltager i internationale konferencer, bedømmer ph.d.-afhandlinger i udlandet, har forskningsophold ved vigtige samarbejdspartnere og lignende. Det er en helt nødvendig del af en forskers arbejde. Hvis Danmark vil være en attraktiv forskningsnation, må vi sende klare og inkluderende signaler til de forskere, vi ønsker at tiltrække og fastholde,” siger Susanne Ditlevsen.

“DET HER FUNGERER JO TYDELIGVIS IKKE”

Måske er det på tide at justere udlændingereglerne. Det mener Mohammad Rona, udlændingeordfører for Moderaterne.

“De her regler blev lavet, fordi man ville være sikker på, at folk ikke bare fik det røde pas og så nærmest bare forsvandt. Men reglerne rammer skævt i forhold til folk som Eric Hillebrand, ligesom de rammer skævt for ansatte i erhvervslivet, der arbejder meget i udlandet,” siger han.

Han melder sig klar til at ændre reglerne.

“Udlændingepolitikken trænger til en revision. Og en af de tidsler, man oplagt kunne trække op og gennemgå meget slaviske, er indfødsretsaftalen. Sådan en ting som det her fungerer jo tydeligvis ikke, for det er den slags sager, vi ser jævnligt, og som vi også kommer til at se igen. Vi er en del af forligskredsen, så det ansvar skal vi være klar til at tage.”

Mohammad Rona forstår godt, hvis Eric Hillebrand er noget opgivende efter det afslag, han har fået.

“Man mister noget af sin fællesskabsfølelse for det land, man bor i. Det har jeg i hvert fald kunnet se hos nogle af dem, jeg tidligere har snakket med om den her type sager. Det synes jeg er ærgerligt.” ■

Af CLAUS BAGGERSGAARD
cbl@dm.dk

FRI FORSKNING I FAREZONEN I NYT EU-PROGRAM

Europa-Kommissionens forslag til Horizon-efterfølgeren lover 175 milliarder euro til forskning, men frygten vokser for, at erhvervsinteresser og politisk styring vil skubbe den frie forskning i baggrunden.

Danske forskere og universiteter er blandt Europas bedste til at hente forskningsmidler hjem fra EU. Cirka en milliard euro – otte milliarder kroner i runde tal – har de skaffet fra Horizon Europe siden 2022, men programmet udløber i 2027, og nu er der bekymring for, at afløseren i langt højere grad kommer til at have fokus på at skabe vækst og forbedre konkurrenceevnen for at tilgodese det europæiske erhvervslivs interesser frem for at støtte excellent, fri og nysgerrighedsdrevet forskning.

EU-Kommissionens forslag til det kommende 10. rammeprogram blev præsenteret den 16. juli af forskningskommissær Ekaterina Zaharieva, der med ordene *You spoke, we listened* lovede et program, der placerer forskning og innovation i centrum af EU's økonomiske strategi.

Kommissionen foreslår næsten en fordobling af EU's budget for forskning og innovation fra 95,5 milliarder euro i det nuværende Horizon-program til cirka 175 milliarder euro i det kommende for årene 2028-2034.

Det officielle mål er, at programmet skal være "større, enklere, hurtigere og mere effektfuldt" end forgængeren og dermed styrke Europas konkurrenceevne og evne til at håndtere globale udfordringer, men en ny organisationsstruktur vækker bekymring.

Horizon-programmet knyttes således tæt sammen med den nye European Competitiveness Fund (ECF), som ifølge EU-Kommissionen skal fungere som en løftestang for Europas globale konkurrencekraft, og det rejser spørgsmål om, hvorvidt fri og nysgerrighedsdrevet forskning får trange kår i det kommende program.

Christian Ehler, der er rapporteur, en form for ordfører og chefforhandler for Europa-Parlamentets magtfulde udvalg om industri, forskning og energi (ITRE) i diskussionerne om rammeprogrammet med EU-Kommissionen og Ministerrådet, advarer om, at den nye struktur kan føre til "detaljeret politisk styring af opslag til samarbejdsprojekter".

Det går imod anbefalingerne i Draghi- og Heitor-rapporterne, som har slået fast, at forskning bør styres af faglige og ikke politiske hensyn, hvilket Europa-Parlamentet også har bakket op om. Bekymringen er, at koblingen til ECF skaber juridisk og operationel uklarhed, da Horizon Europe traditionelt har været et selvstændigt program med forskningsfaglig styring, og det kan blive undermineret af konkurrencefondens industripolitiske dagsorden.

STÆRK FOKUS PÅ KONKURRENCEEVNE

Per Clausen, medlem af Europa-Parlamentet for Enhedslisten, har som medlem af ITRE-udvalget fulgt forhandlingerne om det nye forskningsprogram. Parlamentet får nu mulighed for at behandle og komme med ændringsforslag, og så skal der være nye trilogforhandlinger mellem Kommissionen, Parlamentet og Ministerrådet (medlemslandene), der skal nå til enighed, for at det nye forskningsprogram kan blive til virkelighed.

Per Clausen udtrykker bekymring over den retning, det ser ud til at tage, da han ser en tydelig tendens til, at både Kommissionen og Parlamentet prioriterer erhvervsinteresser og kortsigtet konkurrenceevne frem for langsigtet vidensopbygning.

"Man risikerer at smide barnet ud med badevandet," siger Per Clausen og advarer mod en udvikling, hvor forskningsmidler i stigende grad styres af industriens behov.

Han forventer, at både Ministerrådet og Europa-Parlamentet vil følge Kommissionens linje med fokus på erhvervstilpasning og kortsigtede resultater.

"Der er en rigtig, rigtig stor risiko for, at vi vil se en udvikling, som helt entydigt går i den retning," siger han og understreger, at det vil kræve en stærk indsats fra universiteter og forskningsmiljøer at overbevise politikerne om, at investeringer i grundforskning er afgørende for Europas langsigtede konkurrenceevne.

"Man risikerer, at man rent faktisk svækker konkurrenceevnen på længere sigt, fordi man ikke får de genembrud og uforudsete opdagelser, som fri forskning kan føre til," siger han.

De fire søjler i det nye forskningsprogram

Søjle I

EXCELLENT FORSKNING

(44 MILLIARDER EURO)

Har til formål at styrke EU's videnskabelige fundament, tiltrække topforskere og fremme excellent forskning i Europa. Omfatter ERC, Marie Skłodowska-Curie-tiltag og Joint Research Centre. ERC udvides med fokus på "Choose Europe"-strategien.

Søjle II

KONKURRENCEEVNE OG SAMFUND

(75,8 MILLIARDER EURO)

Støtter samarbejdsbaseret forskning og innovation med stor samfundsmæssig betydning. Fokuserer på grøn omstilling, digitalt lederskab, forsvar, industri og rumfart. Omfatter EU-missioner og New European Bauhaus Facility.

Søjle III

INNOVATION

(38,7 MILLIARDER EURO)

Fremmer innovation i Europa med fokus på nye produkter, tjenester og forretningsmodeller. European Innovation Council udvides til at finansiere højrisikoprojekter og introducerer fokus på forsvar og dual-use startups.

“You spoke, we listened”

FORSKNINGSKOMMISSÆR
EKATERINA ZAHARIEVA

PROGRAM MED FIRE SØJLER

følge Kommissionens forslag skal det nye Horizon-program bestå af fire søjler.

Søjle 2, “Konkurrenceevne og samfund”, bliver den største med et budget på 75,8 milliarder euro. Det er her, forskningsfinansieringen kobles direkte sammen med Den Europæiske Konkurrencefond, som skal sikre, at investeringer i forskning og innovation understøtter EU’s strategiske interesser inden for grøn omstilling, digital teknologi, forsvar og rumfart. Den gode nyhed set med danske øjne er, at søjle 1, der har til formål at tiltrække topforskere og fremme excellent forskning i Europa, får 44 milliarder euro i alt, heraf skal 31,5 milliarder euro gå til European Research Council (ERC).

Søjle 3 bliver tilført 38,7 milliarder euro til at fremme innovation i Europa med fokus på nye produkter, tjenester og forretningsmodeller, og søjle 4, “Det Europæiske Forskningsrum”, støttes med 16,2 milliarder euro til blandt andet forsknings- og teknologiinfrastruktur, særligt til forskningsmiljøer i mindre forskningsintensive regioner og medlemslande i unionen.

Per Clausen er enig i, at det er vigtigt at skabe udvikling i hele EU, men han er skeptisk over for at bruge forskningsmidler til regional udvikling.

“Hvis man har et ønske om at skabe udvikling i enkelte regioner, som har nogle særlige udfordringer, så skal det ikke finansieres via Horizon-midler, men via nogle af de andre midler, man har til det specifikke formål. Forskningsmidler bør fordeles efter kvalitet og faglighed – ikke geografisk balance,” siger han.

Søjle IV

DET EUROPÆISKE FORSKNINGSRUM (16,2 MILLIARDER EURO)

Understøtter udviklingen af et samlet europæisk forskningsrum med fokus på excellence og effekt. Omfatter en reformeret indsats for udvidet deltagelse og støtte til forsknings- og teknologiinfrastrukturer.

DTU-REKTOR: EUROPA SKAL OP I TEMPO

Forud for præsentationen af Kommissionens forslag er forløbet en længere proces, der mandede ud i, at en ekspertgruppe under ledelse af den tidligere portugisiske forskningsminister Manuel Heitor i efteråret 2024 præsenterede en række strategiske anbefalinger i rapporten “Align, Act, Accelerate”. Eksperterne opfordrede til en radikal forenkling af ansøgningssystemet og en bedre balance mellem politisk styring og faglig frihed. Gruppen advarede også om, at EU’s globale konkurrenceevne vil lide, hvis forskningssystemet ikke bliver mere effektivt og åbent for nysgerrighedsdrevet forskning.

Anders Bjarklev, rektor for Danmarks Tekniske Universitet (DTU), der var medlem af ekspertgruppen bag Heitor-rapporten, ser rapportens anbefalinger som et nødvendigt modsvaret til den retning, Kommissionen nu lægger op til.

Han understreger, at Europa skal blive bedre til at omsætte idéer til handling – og samtidig bevare rum til fri forskning.

“Vi har dygtige forskere og gode idéer i Europa, men vi er for langsomme. Der går for lang tid, fra en idé opstår, til den kan realiseres. Det betyder, at andre – i USA, Kina eller andre steder – når at løbe med udviklingen og gevinsten,” siger Anders Bjarklev.

Han peger på, at rapportens vigtigste anbefaling er at forenkle og accelerere processerne.

“Vi skal gøre det lettere at søge, evaluere og få midler. Det handler om at skabe et system, hvor idéer hurtigt kan omsættes til viden og værdi.”

Men Anders Bjarklev advarer også mod at lade erhvervsinteresser dominere.

“Fri forskning er afgørende. Mange af de store gennembrud – også dem, der senere bliver til produkter – kommer fra nysgerrighedsdrevet forskning. Hvis vi kun investerer i det, der kan omsættes til patenter og profit, mister vi bredden og dybden,” siger han.

Han mener, at excellence fortsat skal være et bærende princip for fordelingen af forskningsmidlerne, men at det kan kombineres med en bredere regional deltagelse.

FORTSAT BEKYMRING: FRI FORSKNING UNDER PRES

Bekymringen for, at fri og nysgerrighedsdrevet forskning kan blive marginaliseret, deles også af flere andre centrale aktører i det danske forskningslandskab.

I et åbent brev til EU-kommissionsformand Ursula von der Leyen har Danmarks Frie Forskningsfond, Carlsbergfondet, Innovationsfonden og Danmarks Grundforskningsfond advaret mod at lade afløseren for Horizon Europe blive underlagt konkurrenceevnefonden.

“Vi er særligt bekymrede for, at den grundlæggende forpligtelse til excellence – som historisk har været en drivkraft for videnskabelig gennemslagskraft og for at forbinde det europæiske forskningsfællesskab – vil blive kompromitteret. Det Europæiske Forskningsråd har været en flagskibsprioritet i tidligere programmer, men vi frygter, at det vil blive marginaliseret i det nye program. Konsekvenserne heraf vil være ødelæggende for Europas

evne til at forberede sig på fremtidens udfordringer,” skriver fondene i deres brev.

Søren Serritzlew, forperson for Danmarks Frie Forskningsfond, der er blandt underskriverne, understreger, at deres ærinde ikke er at kritisere Draghi-rapporten, og at de ikke benægter, at der er udfordringer med Europas konkurrenceevne.

“For det er der, og det tror jeg, alle er enige om. Men når vi skal forholde os til de problemer, så må det ikke ske på bekostning af langsigtede investeringer i fri, uafhængig grundforskning – som for eksempel gennem ERC – for det er jo det, der kan føre til de opdagelser, vi måske skal leve af om ti år. På den måde er investering i grundforskning også en investering i Europas fremtidige konkurrenceevne,” siger Søren Serritzlew.

Han fremhæver, at ERC og Danmarks Frie Forskningsfond bedst sikrer kvalitet, potentiale og faglighed, fordi det er forskere, der vurderer projekterne med et tydeligt fokus på videnskabelig excellence.

UNIVERSITETERNE: EXCELLENCE OG IMPACT HÆNGER SAMMEN

Ud over fondene har også Danske Universiteter, der er samarbejdsorganisation for otte universiteter, markeret sig i debatten med et fælles positionspapir, hvor de advarer mod en udvikling, hvor kortsigtede erhvervsinteresser og politisk styring får forrang frem for faglig excellence. I dokumentet opfordrer universiteterne EU til at sikre, at prekompetitiv forskning – forskning, der ligger forud for konkrete anvendelser – prioriteres på linje med missionsorienteret og markedsnær innovation. Samtidig understreger de, at ERC og Marie Skłodowska-Curie-programmerne bør forblive tematisk uafhængige og fri for krav om direkte innovationsoutput.

“Man risikerer at smide barnet ud med badevandet”

PER CLAUSEN, MEDLEM AF EUROPA-PARLAMENTET FOR ENHEDSLISTEN

Christine Nellesmann, forperson for forskningsudvalget under Danske Universiteter og prorektor på DTU, understreger, at danske universiteter ikke ser en modsætning mellem grundforskning og anvendelsesorienteret forskning – tværtimod.

“Vi ser os som en central aktør i at styrke Europas fremtidige konkurrenceevne, og det kræver hele kæden – fra den grundlagsskabende forskning til innovation i samarbejde med industrien og startups,” siger hun.

Christine Nellesmann bakker op om idéen om en fælles europæisk konkurrencefond, så længe excellence og fri forskning fortsat prioriteres:

“Det handler ikke kun om at skabe ny viden, men også om at få den ud at virke – og holde de virksomheder, der kommer ud af den, i Europa.”

Hun peger på, at Europa har stærke forskningsmiljøer, men ofte mangler den risikovillige kapital og de strategiske prioriteringer, som man ser i USA og Kina.

“Problemet er ikke, at vi mangler viden i Europa – men at vi er for dårlige til at få den omsat og fastholdt. Mange af de virksomheder, der udspringer af universiteterne, bli-

“Vi skal gøre det lettere at søge, evaluere og få midler”

ANDERS BJARKLEV, REKTOR FOR DANMARKS TEKNISKE UNIVERSITET

ver opkøbt af aktører uden for Europa, og den store vækst sker ofte andre steder,” siger hun og advarer samtidig mod, at forskningsmidlerne bliver for snævert fokuseret på enkelte politiske dagsordener, men derimod tænkes bredt til for eksempel forsvar og grøn omstilling.

“Der vil være behov for prioritering, men vi må ikke glemme betydningen af bredere forskningsområder – også humaniora og samfundsvidenskab – hvis vi vil sikre tillid, demokrati og sammenhængskraft i Europa.”

Hun understreger, at den grønne omstilling og sikkerhedspolitik også kræver bidrag fra humanistiske og samfundsvidenskabelige discipliner, og at excellence bør være et bærende princip – uanset fagområde.

ERHVERVSLIVET: FORENKLING OG FOKUS PÅ ANVENDELSE

Hos interesseorganisationen Dansk Erhverv ser de store muligheder i en mere strategisk og samlet tilgang til forskning og innovation i EU. De hilser derfor også Kommissionens forslag om en konkurrenceevnefond velkommen. De ser fonden som en mulighed for at styrke Europas innovationskraft og gøre systemet mere tilgængeligt for virksomheder – ikke som en trussel mod grundforskningen.

Horizon-programmets kobling til en kommende konkurrenceevnefond er en oplagt mulighed for at samle og forenkle EU's mange sektorprogrammer, mener Andreas Geertsen, chef for EU og europapolitik i Dansk Erhverv.

“I dag er systemet for komplekst og uigennemskueligt. Det afholder især små og mellemstore virksomheder fra at søge midler,” siger han og peger på, at der er over 40 forskellige sektorprogrammer i det nuværende EU-budget.

Andreas Geertsen understreger, at forskning og innovation skal være lettere at omsætte til konkrete løsninger:

“Det handler ikke om at nedprioritere grundforskning, men om at sikre, at gode idéer også bliver til produkter og arbejdspladser.”

Han foreslår, at EU lader sig inspirere af amerikanske modeller, hvor investeringer i forskning understøttes af skattefradrag og matching funds.

“Hvis virksomheder selv investerer, bør EU kunne matche det – især inden for områder som kunstig intelligens, hvor potentialet for produktivitet og innovation er enormt,” siger han.

Andreas Geertsen tilføjer, at vi med det danske EU-formandskab i 2025 kommer til at tage hul på forhandlingerne om det næste flerårige budget og dermed også for rammeprogrammet for forskning og innovation. Det giver Danmark en unik mulighed for at præge udviklingen og fremhæve de danske prioriteter for excellence, fri forskning og bedre rammer for samarbejde mellem universiteter og erhvervsliv. ■

“Problemet er ikke, at vi mangler viden i Europa – men at vi er for dårlige til at få den omsat og fastholdt”

CHRISTINE NELLEMANN, PROREKTOR PÅ DTU

FOTO: MAREK KUJO

FORSKNINGSKOMMUNIKATIONS- PRIS TIL ANTROPOLOG FRA DIIS

Antropolog og seniorforsker **Sine Plambeck** fra Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS) modtager Uddannelses- og Forskningsministeriets Forskningskommunikationspris 2025. Prisen gives til en forsker, der har ydet en særlig indsats for at formidle forskning til offentligheden, og med prisen følger en hædersgave på 200.000 kroner.

Sine Plambeck hædres for sin formidling af forskning i migration, menneskehandel, sexarbejde og global ulighed. Gennem de seneste to årtier har hun arbejdet med nogle af samfundets mest udsatte grupper og formidlet sine indsigter gennem dokumentarfilm, bøger, artikler, radio og tv. Hendes formidling bygger på etnografisk feltarbejde og dækker migranternes bevægelser fra blandt andet Nigeria og Thailand til Europa, med særligt fokus på kvinders livsvilkår og handlemuligheder.

Sine Plambeck benytter sig af mange forskellige platforme og har medvirket til, at vanskelige og ofte tabubelagte emner som sexarbejde og trafficking er blevet gjort mere tilgængelige og forståelige for en bred offentlighed. Hun har blandt andet udgivet bogen *'Global sex'* (Gyldendal, 2023), som kombinerer antropologisk analyse

med personlig formidling, og hun har produceret dokumentarfilm som *'Fra Thailand til Thy'* og *'Hjertelandet'*. Hun har optrådt i medier som DR, Politiken, P1 og deltager løbende i foredragsvirksomhed og debatarrangementer.

Forskningskommunikationsprisen uddeles af uddannelses- og forskningsministeren på baggrund af en indstilling fra Danmarks Frie Forskningsfond og en vurdering fra et ekspertpanel fra Videnskab.dk. I begrundelsen fremhæves det, at Sine Plambecks formidling ikke blot er en sideaktivitet, men en integreret del af hendes forskning. Hun kombinerer faglighed med sans for fortælling og formår at engagere både fagfolk og lægfolk i komplekse problemstillinger.

Sine Plambeck har en ph.d. i antropologi fra Københavns Universitet og har været tilknyttet DIIS siden sin tid som ph.d.-studerende. Hun har tidligere modtaget en række priser for sin forskning og formidling, herunder Sapere Aude-prisen og Dansk Etnografisk Forbunds Formidlingspris.

NOBELPRISVINDER MORTEN MELDAL MODTAGER H.C. ØRSTED PRISEN

Professor **Morten Meldal**, der tidligere har modtaget Nobelprisen i kemi, er blevet tildelt Årets H.C. Ørsted Forskerpris 2025. Prisen, som er på 50.000 kroner, uddeles af Selskabet for Naturlærens Udbredelse og anerkender fremragende bidrag til naturvidenskabelig forskning.

Morten Meldal, der er professor ved Københavns Universitet, har gennem sin karriere gjort betydelige opdagelser inden for kemi, herunder udviklingen af *click chemistry*, en metode til at skabe komplekse molekyler hurtigt og effektivt. Denne metode har haft stor indflydelse på både medicinalkemi og materialeforskning.

FOTO: PHILIP DANIEL ARNTZ/ANSA/REUTERS

Som modtager af H.C. Ørsted Forskerprisen anerkendes Morten Meldal for sin vedvarende indsats og banebrydende forskning, der har bidraget til at fremme forståelsen af kemiske processer og deres anvendelser. Prisen er en hyldest til hans evne til at kombinere teoretisk viden med praktiske løsninger, hvilket har resulteret i nye teknologier og metoder, der anvendes bredt i industrien og forskningsverdenen.

Morten Meldal udtaler, at han er dybt beæret over at modtage prisen og ser det som en anerkendelse af det hårde arbejde og den dedikation, der ligger bag hans forskning. Han planlægger at bruge prisen til at fortsætte sine forskningsprojekter og styrke samarbejdet med internationale forskningsinstitutioner.

NY DEKAN FOR SUNDHEDSVIDENSKAB PÅ AALBORG UNIVERSITET

Karina Dahl Steffensen er udnævnt til ny dekan for Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet på Aalborg Universitet (AAU). Hun er tiltrådt stillingen 1. august 2025. Hun kommer fra en stilling som cheflæge og forskningsleder ved Sygehus Lillebælt, hvor hun har stået i spidsen for Center for Fælles Beslutningstagning. Samtidig er hun professor ved Syddansk Universitet.

Karina Dahl Steffensen er uddannet læge fra Aarhus Universitet i 1999 og blev ph.d. fra Syddansk Universitet i 2008. Hun er speciallæge i klinisk onkologi og har især forsket i gynækologisk kræft med fokus på molekylærbiologiske markører for æggestokkræft. Hendes arbejde har ført til et professorat i klinisk onkologi og udpegning som national ekspert på kræftområdet.

De seneste ti år har hun koblet onkologien med forskning i fælles beslutningstagning, hvor patienter inddrages aktivt i valg af behandling. Hun har opbygget Center for Fælles Beslutningstagning, der i dag er en central aktør på området. Centret har udviklet et beslutningsstøtteværktøj, som anvendes nationalt, og har samarbejdet tæt med Region Syddanmark om at indføre fælles beslutningstagning på alle regionens hospitaler.

I 2023 blev hun udnævnt som Nordens første professor i fælles beslutningstagning. Hun har desuden ledet flere forskningsprojekter, der har resulteret i en lang række internationale publikationer. Som dekan for AAU's sund-

hedsvidenskabelige fakultet skal Karina Dahl Steffensen stå i spidsen for en udvikling, hvor universitetet satser på at kombinere sundhedsvidenskab og ingeniørvidenskab for at imødekomme fremtidens udfordringer i sundhedsvæsenet, herunder anvendelsen af kunstig intelligens og teknologi i behandlingen.

KEN FRIIS LARSEN NY INSTITUTLEDER PÅ DIKU

Ken Friis Larsen er den 1. juli tiltrådt som institutleder på Datalogisk Institut (DIKU) ved Københavns Universitet efter en periode som konstitueret institutleder. Et særligt fokusområde for ham er økonomisk bæredygtighed, ligesom han er optaget af, at akademisk excellence og trivsel går hånd i hånd. Han har siden 1. januar 2025 været konstitueret institutleder på DIKU og kan nu se frem til at fortsætte sit arbejde med at lede instituttet sikkert igennem nuværende og kommende forandringer. Med flere års erfaring som viceinstitutleder og sektionsleder på DIKU medbringer han en stor indsigt i instituttet.

For dekan Bo Jellesmark Thorsen, der netop har ansat Ken Friis Larsen, er det en stor fornøjelse at byde ham velkommen som DIKU's nye institutleder. Bo Jellesmark Thorsen udtaler, at Ken Friis Larsen bygger videre på det store arbejde, som han sammen med sine kolleger og forgængere har stået for de sidste mange år, og at han står godt rustet til at lede DIKU videre mod at løfte kvalitet og værdi for alle.

Ken Friis Larsen nævner, at DIKU, samt SCIENCE og Københavns Universitet generelt, står over for betydelige forandringer, herunder den admini-

strative reform og kandidatreformen. Samtidig ser instituttet ind i implementeringen af en ny økonomisk ressourcfordelingsmodel. Han ser det som en vigtig opgave at navigere DIKU sikkert gennem denne overgangsperiode og sikre en retfærdig og effektiv brug af ressourcer for at opretholde akademisk kvalitet og støtte strategiske mål.

Ken Friis Larsen vil som institutleder fokusere på økonomisk bæredygtighed og sikre, at DIKU kan fortsætte med at vokse og udvikle sig på en bæredygtig måde, selv i lyset af de økonomiske udfordringer. En transparent og retfærdig fordeling af ressourcer vil være nøglen til at opnå dette. Derudover ønsker han at skabe plads til forskning drevet af nysgerrighed, hvilket kræver både økonomisk støtte og en kultur, der værdsætter og opmuntrer til innovation og risikovillighed.

AAU-FORSKERE TILDELES "ÅRETS LAKS" FOR KORTLÆGNING AF HOMOFØBI I DANMARK

Forskere fra Projekt SEXUS – et samarbejde mellem Sexologisk Forskningscenter ved Klinisk Institut, Aalborg Universitet (AAU), og Statens Serum Institut (SSI) – modtog den 14. august 2025 prisen "Årets Laks", uddelt af LGBT+ Danmark, for deres landsdækkende kortlægning af homofobi i Danmark.

Projektet præsenteres som den første af sin art i Danmark med data fra 31.808 danskere

i alderen 15-89 år. Undersøgelsen viser blandt andet, at over 20 procent af befolkningen betragter sex mellem personer af samme køn som moralsk uacceptabelt. Resultaterne har skabt omfattende debat om seksuelle minoriteters rettigheder og mentale sundhed, og studiet er omtalt af flere store dagblade og kommenteret af ministre.

Modtagere af prisen var professor **Christian Graugaard** (AAU), overlæge og adjungeret professor **Morten Frisch** (SSI/AAU), postdoc **Josefine Bernhard Andresen** (SSI) og statistiker **Mikael Andersson** (SSI). Prisen gives til personer eller organisationer, der "svømmer mod strømmen" og gør en særlig indsats for LGBT+-rettigheder. Tidligere modtagere inkluderer de tidligere statsministre Helle Thorning-Schmidt og Anders Fogh Rasmussen samt fodboldlandstræner Kasper Hjulmand.

Christian Graugaard udtalte, at prisen især har betydning, fordi den kommer fra dem, forskningen adresserer, og at den styrker motivationen til videre studier af seksuelle minoriteters trivsel og sundhed. Forskningsarbejdet fortsætter blandt andet i et ph.d.-projekt finansieret af Danmarks Frie Forskningsfond, som fokuserer på at identificere særligt sårbare minoritetsgrupper og forebygge psykisk mistrivsel.

Prisen blev overrakt under en reception hos LGBT+ Danmark i København i forbindelse med Copenhagen Pride.

Statistiker Mikael Andersson, postdoc Josefine Bernhard Andresen og overlæge Morten Frisch modtog prisen på holdets vegne. Christian Graugaard var bortrejst og kunne ikke deltage i ceremonien.

ROSILDE UNIVERSITET BLIVER BASE FOR NYT VIDENSKABELIGT TIDSSKRIFT OM BÆREDYGTIGHED

Roskilde Universitet (RUC) etablerer sig som udgiver og base for det nye videnskabelige tidsskrift *The Journal of Sustainability*, der fra juli 2025 begynder at publicere artikler med fokus på bæredygtighed.

Tidsskriftet ledes af lektor **Julian Kirchherr** fra Institut for Samfundsvidenskab og Erhverv, som samler en gruppe af de mest citerede og anerkendte forskere inden for bæredygtighed som redaktører.

En særlig ambition for udgivelsen er at tilbyde en alternativ, mere tilgængelig og nyskabende platform i feltet. Formidlings tiltaget sigter mod en hurtigere fagfællebedømmelsesproces, understøttet af aktiv vejledning af forfattere, hvorfor tidsskriftet lover at være mere effektivt end traditionelle publikationskanaler.

Det er markant billigere at udgive i *The Journal of Sustainability* – op mod 80 procent lavere omkostninger sammenlignet med tilsvarende tidsskrifter. Desuden får fagfællebedømmerne betaling for deres arbejde, hvilket ikke er almindeligt blandt de større tidsskrifter. Julian Kirchherr henviser til den tidligere succes med tidsskriftet *The Journal of Circular Economy*, også baseret på RUC, som en væsentlig inspiration for dette nye initiativ med bredere bæredygtighedsfokus.

Læs flere
navne-
nyheder

UFATTELIGT

HUXI

BACH

NYT SHOW FRA SEPTEMBER →

TOUR 2025

17.09	KØBENHAVN	UDSOLGT
18.09	KØBENHAVN	UDSOLGT
19.09	NYBORG	
20.09	FREDERIKSVÆRK	
25.09	SLAGELSE	
27.09	KØGE	FÅ BILLETTER
01.10	ODENSE	FÅ BILLETTER
04.10	HVIDOVRE	
09.10	BRAND	
10.10	HJØRRING	
23.10	NYK. SJ.	
24.10	AARHUS	FÅ BILLETTER
25.10	AARHUS	FÅ BILLETTER
30.10	SILKEBORG	FÅ BILLETTER
30.10	SILKEBORG	EGSTRA SUND
31.10	VEJLE	UDSOLGT
01.11	HILLERØD	FÅ BILLETTER
06.11	SKANDERBORG	
07.11	RANDERS	
08.11	AALBORG	
12.11	ROSkilde	UDSOLGT
13.11	HORSERS	
14.11	HARBORE	FÅ BILLETTER
15.11	SKIVE	
20.11	ESBJERG	
21.11	HØDDEVRE	FÅ BILLETTER

TOUR 2026

15.01	ROSkilde	EGSTRA SUND
23.01	KALUNDBORG	
24.01	SVENDBORE	
29.01	VIBORG	
30.01	BALLERUP	
31.01	KØGE	EGSTRA SUND
05.02	AARHUS	EGSTRA SUND
20.02	VEJLE	EGSTRA SUND
26.02	GREVE	
28.02	STRØER	
04.03	FREDERICIA	
06.03	KØBENHAVN	EGSTRA SUND
07.03	KØBENHAVN	EGSTRA SUND
13.03	HANDERSLEV	
14.03	ASSENS	